RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 13.

Fredagen den 27 Februari.

Kl. ½3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 dennes.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 16 och 8;
Bevillnings-Utskottets Betänkanden N:is 8 och 9 samt Memorial N:o 10;
Banko-Utskottets Utlåtanden N:is 4 och 5; samt
Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 9, 10 och 11.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets memorial:
N:o 1, med bestämmande till hvilket Utskott väckt motion om underdånig skrifvelse, angående ändring i fråga om tillsättning af presterliga tjenster, bör hänvisas; och
N:o 2, i anledning af meningsskiljaktighet emellan Kamrarne, till hvilket Utskott en motion om tillägg till 35 § i gällande förordning om fattigvården bör hänvisas;
Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *Sjette* hufvudtitel; samt
Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:
N:o 2 (i samlingen N:o 3) i anledning af Herr Grefve A. Pipers motion N:o 40, angående ändring i gällande stadgande om tiden för folkskolelärareplatsers af- och tillträdande; och
N:o 3 (i samlingen N:o 4), i anledning af J. M. Svenssons och J. E. Johanssons motion N:o 78 samt S. Anderssons motion N:o 80, om förändrad röstberäkning vid val af folkskolelärare.

På förslag af Herr vice Talmannen *Vijk* beslöts, att nämnda ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 4.

Herr *Anders Svensson* i Lösen, som anmäldes hafva, i anledning af inträffadt sjukdomsfall inom sin familj, den 25 i denna månad måst afresa till hemorten, erhöll, på derom genom Herr Talmannen framförd begäran, ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar, räknadt från och med nämnda dag.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^3/_4$3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Lördagen den 28 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets nedannämnda memorial:

N:o 1, med bestämmande till hvilket Utskott väckt motion om underdånig skrifvelse angående ändring i fråga om tillsättning af presterliga tjenster bör hänvisas; och

N:o 2, i anledning af meningsskiljaktighet emellan Kamrarne, till hvilket Utskott en motion om tillägg till 35 § i gällande förordning om fattigvården bör hänvisas.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtanden N:is 2 och 3 (i samlingen 3 och 4).

§ 4.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i 11 kap. 2 § Jordabalken.

Om ändring 11 kap. 2 § Jordabalken.

Enligt nämnda lagrum, sådant det lyder i förordningen den 16 Juni 1875, har säljare af jord, hus eller tomt för obetald köpeskilling säkerhet i det, som såldt är, framför andra köparens borgenärer, derest han söker inteckning för sin fordran, i stad inom tre månader och å landet sist vid *det ting*, som infaller näst efter sex månader, sedan lagfart för köparen beviljades.

Uti ifrågavarande motion, väckt inom Andra Kammaren af Herr *A. Rosenqvist* (motionen N:o 72), var föreslaget, "att Riksdagen ville för sin del besluta, att 2 § i 11 kap. Jordabalken må få den förändrade lydelse att ordet *ting* utbytes emot orden *allmänna tingssammanträde.*"

Utskottet hade hemstält,
att berörda motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

I anledning af denna hemställan anförde

Herr Rosenqvist: Enligt 11 kap. 2 § Jordabalken, sådant detta lagrum lyder i förordningen den 16 Juni 1875, har säljare af jord, hus eller tomt för obetald köpeskilling säkerhet i det sålda framför andra köparens borgenärer, derest han söker inteckning för sin fordran inom viss föreskrifven tid. Denna tid är i stad tre månader och utgår å landet vid det ting, som infaller näst efter sex månader, sedan lagfart för köparen beviljades. Den sålunda bestämda tiden är, beträffande landet, enligt mitt förmenande väl lång och synes mig icke stå i lämpligt förhållande till den för stad föreskrifna tiden; med anledning hvaraf jag med min motion åsyftat en inskränkning i den förra och i sådant afseende föreslagit, att ordet *ting* i nämnda § måtte utbytas emot orden *allmänna sammanträde.* Men då Lag-Utskottet funnit detta senare uttryck icke motsvara det begrepp, man dervid velat fästa, enär det måhända icke vore fullt otvetydigt, är min afsigt att föreslå ett annat uttryck beträffande den åsyftade ändringen.

Vidare har Utskottet hållit före, att tiden för säljaren att med förmånsrätt söka inteckning för obetald köpeskilling bör väl icke beräknas från, men åtminstone afvägas efter den tidpunkt, då den af köparen erhållna lagfart blir behörigen offentliggjord och såmedelst för säljaren kunnig. Detta motiv har jag icke kunnat finna vara af någon synnerlig vigt, enär det ju står säljaren fritt att antingen hos domaren söka upplysning om tiden, då lagfart blifvit för köparen beviljad, eller också, utan att afvakta lagfarten, ingå med en ansökan om inteckning till säkerhet för den obetalda köpeskillingen, af hvilket senare förfarande följden blefve, att inteckningsansökningen komme att hvila till dess lagfart för köparen beviljats; och dermed äfventyrar

Om ändring i 11 kap. 2 § Jordabalken. (Forts.)

säljaren ingenting annat än att få lösa tvenne protokoll — en olägenhet af alltför ringa betydelse mot att köparen nödgades vänta en tid af ända till sexton månader, innan han förmådde visa, att den köpta egendomen icke vore besvärad med inteckning för obetald köpeskilling och således derförinnan icke blir i tillfälle att för belåning använda en förut tagen inteckning i den nyförvärfvade fastigheten.

Vidare säger Utskottet, att "den nu i förevarande afseende gällande tidsbestämmelse icke, Utskottet veterligen, föranledt några större olägenheter." Jag deremot känner icke få exempel derpå att ifrågavarande långa fatalietid vållat köpare olägenhet; och man kan lätt tänka sig att så skall vara.

För att emellertid försöka få någon jemkning i den långa tiden, vill jag nu föreslå, att, på vederbörligt ställe, efter ordet *ting* måtte tilläggas orden: "eller der Kongl. förordningen den 17 maj 1872 tillämpas, första allmänna sammanträdet af det ting, som infaller näst efter sex månader, sedan lagfart för köparen beviljades"; och på det att Utskottet må komma i tillfälle att taga detta mitt nya förslag i öfvervägande, hemställer jag om återremiss till Utskottet af det nu föredragna utlåtandet.

Herr Thomasson: Utan tvifvel kan det vara olägligt för en köpare af fast egendom att icke på temligen lång tid kunna erhålla lån mot inteckning deri; men Utskottet har dock ej ansett denna olägenhet vara af sådan vigt och betydelse, att den bör föranleda till en förändring af en så nyligen som år 1875 utkommen lagbestämmelse.

Om, för att begagna ett af motionären sjelf anfördt exempel, en köpare af fastighet erhållit lagfart derå samt fått inteckning för hypotekslån, men icke kan utbekomma detta, förr än efter sexton månader, sedan lagfarten beviljats, så har det synts Utskottet, som om det icke skulle vara just så svårt för köparen att under den tid, han väntar på det stående lånet, erhålla ett interimslån. I alla händelser har Utskottet ansett, att fördelen för köparen af kortare tid i nu förevarande fall skulle köpas alltför dyrt, om den skulle honom beredas genom obehörig inskränkning i säljarens rätt att vinna inteckning i den sålda egendomen för ogulden köpeskilling — en rätt, som lagstiftningen likaväl har skyldighet att skydda och tillgodose lika mycket som köparens intresse. Härtill kommer, att den af motionären föreslagna förändringen, i betraktande deraf att 1872 års förordring om förändrad organisation af domstolarne på landet icke öfver allt vunnit tillämpning, icke skulle komma att gälla hela landet utan endast vissa delar deraf. Det finnes nemligen tingslag, i hvilka icke något *allmänt sammanträde* eger rum och deribland sådana, der ting ej hållas mer än en gång om året. I dem qvarstodo alltså olägenheterna för köparen oförminskade, under det den åsyftade fördelen komme köpare i andra landsdelar till godo. En lagförändring, ledande till slika konseqvenser, torde väl ej vara lämplig.

Som jag icke hörde motionärens nyss framstälda förslag i ämnet, kan jag ej yttra mig deröfver. Då jag emellertid anser de skäl, Ut-

skottet anfört för afstyrkande af lagförändring i det af motionären angifna syfte, vara fullgiltiga, yrkar jag, med afslag å motionen, bifall till Utskottets afstyrkande utlåtande, hvars återremitterande jag alltså motsätter mig.

Om ändring i 11 kap. 2 § Jordabalken. (Forts.)

Herr Petter Persson i Stora Isie: Om man ser på motionens syfte, är detta ganska godt, men jag tror knappast, att målet vinnes genom den föreslagna ändringen i 11 kap. 2 § Jordabalken, att ordet "ting" skulle utbytas mot orden "allmänna tingssammanträde". 2 § i gällande lagfartslag innehåller, att lagfart skall sökas å landet sist vid det lagtima ting, som infaller näst efter sex månader sedan fånget skedde. Men det är väl bekant, att den, som köpt en fast egendom, kan uraktlåta att med köpet lagfara betydligt utöfver denna tid. Han löper visserligen den risken, att den köpta fastigheten kan blifva utmätt för den förre egarens skulder; men om han har någon kännedom om dennes ekonomiska förhållanden, och han vet, att han i detta hänseende icke behöfver hysa någon fruktan, kan han, som sagdt, dröja med lagfarten huru länge som helst. Härunder är säljaren af fastigheten i ovisshet när han skall inlemna sin köpeskillingsrevers till inteckning. Jag anser således, att nuvarande stadgande är till lika stor olägenhet för säljaren som för köparen af en fastighet. Jag skulle hellre hafva sett, att motionären föreslagit, att ett köp skulle lagfaras vid första tinget efter fånget, och att köparen skulle vara skyldig att om lagfarten lemna säljaren bevislig underrättelse, då jag icke kan se något hinder för att denne senare på samma gång inlemnade sin inteckningsansökning, som i så fall kunde förklaras hvilande, tills lagfarten beviljats.

Då emellertid, enligt min åsigt, motionären i detta förslag gått något origtigt till väga, för ernående af det afsedda ändamålet, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Berg: Jag ber endast få nämna, att, efter hvad jag inhemtat, Lag-Utskottets ifrågavarande utlåtande redan är godkändt af Första Kammaren. Enär sålunda en återremiss till ingenting skulle tjena, och motionären sjelf, såvidt jag kunnat finna, icke synes vidhålla sitt förslag oförändradt, så yrkar jag bifall till utlåtandet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de yrkanden som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 5.

Till afgörande förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16, angående beviljande af anslag till fortsättning af statens jernvägsbyggnader samt i fråga om sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland.

Punkten 1.

Bifölls.

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland.

Punkten 2.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, att Riksgäldskontoret måtte erhålla bemyndigande att under år 1881 till Styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader utbetala 900,000 kronor till fullbordande af tvärbanan mellan Torpshammar och riksgränsen, mot förbindelse af Jemtlands landsting — som åtagit sig bidraga med nämnda belopp till ifrågavarande banas byggande — att till Riksgäldskontoret årligen betala det belopp, som fullmäktige i Riksgäldskontoret funne erforderligt till bestridande af statens utgifter för ränta å och amortering af statens motsvarande lån, dock med rätt för landstinget att, der det så önskade, genom en större amortering tidigare afbörda sig skulden.

I anledning af denna nådiga framställning hade Utskottet hemstält:

"att Kongl. Maj:ts förevarande förslag må på det sätt bifallas att Riksgäldskontoret erhåller bemyndigande att under år 1881 till Styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader utbetala 900,000 kronor till fullbordande af tvärbanan mellan Torpshammar och riksgränsen, mot förbindelse af Jemtlands landsting att till Riksgäldskontoret årligen inbetala det belopp, som fullmäktige i Riksgäldskontoret finna erforderligt till bestridande af statens utgifter för ränta å och amortering af statens motsvarande lån."

Enligt anteckning å utlåtandet var reservation mot nämnda hemställan inom Utskottet anmäld af Herrar *E. Key*, *Liss Olof Larsson*, *C. Ifvarsson*, *O. B. Olsson*, *C. A. Larsson*, *N. Petersson*, *S. Andreasson*, *S. Nilsson*, *Jan Andersson*, *Ola Andersson* och *J. E. Johansson*, hvilka för sin del yrkat, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag ej måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af Utskottets hemställan lemnades ordet, på begäran, till

Herr Nils Petersson, som anförde: Såsom det synes af den Stats-Utskottets betänkande åtföljande reservation, har Utskottet långt ifrån varit enhälligt att fatta ifrågavarande beslut; och de, som gjort sig besväret att genomläsa reservationen, hafva deraf kunnat finna anledningen till, att så varit förhållande. Jag tror, att i denna reservation så tydligt ådagaläggas de skäl, som tala mot bifall till Utskottets förslag, att något särskildt vidlyftigt yttrande i detta hänseende kan nästan vara öfverflödigt.

Det är alldeles tydligt, att ett bifall till Utskottets förslag kan, såsom reservanterna framhållit, blifva ett vådligt prejudikat och medföra vådor för framtiden samt således leda till att dylika anspråk, som de nu ifrågakomna, framställas från andra håll. Gör man en jemförelse mellan hvad det ifrågavarande länet tillgodonjutit af statsverket och hvad andra län erhållit, kan man icke påstå, att detta län gjort så synnerlig stor uppoffring i förhållande till de fördelar, länet

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

fått, helst om man tillika tager i betraktande länets folkmängd och de många millioner kronor, som staten uppoffrat på kommunikationer inom länet. Jag tror derföre, att, då Jemtlands läns landsting utan förbehåll gjort erbjudande af ifrågakomna bidrag, staten icke bör så genast derpå göra föreslagna medgifvandet. Jag är också öfvertygad, att de Kammarens ledamöter, hvilka icke gjort till sin speciella uppgift att bifalla allt hvad som föreslås för åstadkommande af jernvägsförbindelser eller anse sig af ortintressen eller andra sådana skäl tvungna att bifalla Utskottets förslag, icke kunna annat än afslå detsamma.

Jag hemställer, att Kammaren måtte afslå Utskottets framställning i förevarande punkt och bifalla det slut, hvartill reservanterna kommit, nemligen att Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag ej må af Riksdagen bifallas.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det kunde väl vara öfverflödigt att, efter den föregående talarens anförande, yttra något i denna fråga, så länge någon icke uppträdt och yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag. Men jag anser det ifrågavarande låneanspråket vara så märkligt, ja till sjelfva idén det befängdaste af dem, som uppdykt inom Riksdagen, att jag icke kan uraktlåta att säga några ord. En låntagare, hvilkens skuld i dagarne förfaller till betalning, framkommer nemligen och säger till fordringsegaren: "Jag anhåller, att Ni sjelf måtte upplåna penningar och med dem göra Eder betald för min skuld. Jag vill sedermera under en längre tid betala Eder, men Ni får sjelf hafva besvär med att upplåna penningarne och i öfrigt allt besvär med saken." Jag åtminstone har varit van vid annat, och jag trodde icke, att tiderna hade ännu till en sådan grad förbättrat sig, att en låntagare skulle kunna framställa sådana anspråk och en fordringsegare vara benägen att derpå ingå. Emellertid synas äfven de, som vilja bifalla ett dylikt förslag, hysa en viss fruktan för, att det skall medföra åtskilliga vådor, enär andra kommuner kunna framlägga enahanda anspråk. De hafva derföre framstält detta förslag såsom ett undantagsfall, som skulle berättiga till en undantagsförmån, och de hafva sagt, att det ifrågavarande länet hjelpt staten med en rätt betydlig summa till anläggning af en jernväg. Men, om man rigtigt ser saken och vänder om förhållandet, tror jag, *att staten hjelpt detta län i högre grad än något annat län i hela Sverige*, i följd hvaraf detta län icke kan hafva rätt till den vidare undantagsförmån, hvarom här är fråga.

På dessa grunder kan jag icke komma till det slut att medgifva detta län en undantagsförmån, som jag icke kan bevilja andra kommuner, hvadan jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Sedan den siste ärade talaren haft ordet, kunde det väl vara öfverflödigt att vidare yttra något i frågan; men jag ber dock att ytterligare få fästa uppmärksamheten på den stora vigt, som ligger på, huru nu föreliggande fråga kommer att afgöras, då det nu är första gången en sådan fråga förekommer vid

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Riksdagen och ett bifall till hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, i en framtid möjligen kunde hafva påföljder, dem man nu icke ens kan beräkna.

Jag skulle likväl icke hafva begärt ordet endast för att fästa uppmärksamheten härpå, utan det är en annan omständighet, som jag ber att få påpeka, nemligen huru penningeförhållandena i vårt land förändrat sig sedan den tid, då Jemtlands läns landsting hos Kongl. Maj:t gjorde ifrågavarande framställning. Vid denna tidpunkt var det nemligen mycket svårt att få låna penningar emot rimlig ränta till och med för en kommun sådan som Jemtland, men sedan dess hafva förhållandena förändrat sig till den grad, att jag är fullt förvissad om att, derest Jemtlands landsting nu skulle uppträda såsom lånesökande, skulle det blifva en täflan emellan dem, som ville lemna lånet.

Jag tror derföre att numera några svårigheter icke förefinnas för Jemtlands landsting att upplåna dessa medel emot ganska billiga vilkor, och att de skäl för den gjorda framställningen, som då lånet begärdes förefunnos, numera bortfallit, hvarför man äfven ur den synpunkten gerna kan afslå Kongl. Maj:ts framställning och Utskottets förslag, hvilket jag sålunda också yrkar.

Friherre Nordenfalk: Detta Stats-Utskottsbetänkande har hos många liksom hos mig uppväckt en sådan förvåning, att det torde vara skäl gifva uttryck åt de betänkligheter, man deremot kan hafva; ty om, såsom man väl lärer få antaga, Utskottets skäl för sin åsigt endast äro de, som uti betänkandet finnas anförda, så torde man med full sanning kunna säga att de *tunga* skälen äro de, som ligga till grund för den motsatta åsigten.

Jag kan visserligen icke gilla, men jag kan förstå, att Jemtlands landsting, vid inträffad svårighet att, sin pligt likmätigt, bereda sig medel att fullgöra åtagna skyldigheter, hos Kongl. Maj:t vid den tid, denna fråga väcktes, satt i fråga att staten dervid skulle träda mellan, men att *Utskottet, helst under närvarande penningeförhållanden*, skulle vilja tillstyrka en sådan framställning, det faller verkligen inom det obegripligas område.

Dessa niohundra tusen kronor hafva redan varit Riksdagen och staten ganska dyra, emedan derigenom enligt mitt förmenande åstadkommits en krok på den norra stambanan, hvarigenom icke blott en större byggnads- utan äfven vid banans fortsättning norrut en större trafikeringskostnad staten för framtiden ådragits. Redan vid bifall till första punkten af föreliggande betänkande har dessutom i afseende å Jemtlandsbanans snara färdigbyggande ett medgifvande blifvit gjordt åt de norra orterna, större än hvad jag för min del skulle hafva velat gifva, och, om jag hade haft någon förhoppning att kunna göra min mening gällande, skulle jag dervid hafva framstält yrkande om en lägre siffra än den Utskottets förslag innehåller. Jag tror nemligen att det var ett klokt beslut af Riksdagen, då den för åtskilliga år sedan uttalade den mening, att jernvägar för statens räkning borde byggas med blott 3 millioners kostnader om året. Nu deremot äro vi uppe på mer än dubbla beloppet och oaktadt de fleste torde inse,

att, sedan statens nu under arbete varande jernvägar blifvit färdiga, det blir alldeles nödvändigt att pausera, så fortgår man *med oförminskad fart*, icke betänkande hvarmed man skall efter ett tvärt afslutande en gång sysselsätta den corps af ingeniörer staten nu använder, eller huru de massor af arbetare, som under åratal icke tillhört sina gamla hem, utan följt med banbyggnaden från trakt till trakt, må kunna åter af samhället absorberas. I stället att småningom nedsätta årsbyggnadsanslaget hafva vi nu ånyo beslutat påskynda färdigbyggande af en bana, som, åtminstone till att börja med, icke kommer att visa några lysande resultat. Skulle staten nu äfven för denna landsorts räkning upptaga lån, så torde derigenom gifvas ett prejudikat, som kan hafva rätt allvarliga följder. Dessutom har jag hvarken i Kongl. Maj:ts proposition eller Utskottets förslag sett en antydan om, hvarest medlen skola tagas. Att Riksgäldskontorets egna tillgångar äro för andra ändamål disponerade, är Herrarne väl bekant, och att för här ifrågavarande ändamål upptaga ett särskildt lån, anser jag vara lika oegentligt som att af de medel, som för statens jernvägsbyggnader upplånas, taga detta belopp.

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Jag vågar hoppas, att det afslag, hvarom jag, i betraktande af reservanternes namn, gör mig förvissad, i denna Kammare måtte blifva så allmänt, att vi kunna segra vid en sannolikt blifvande gemensam votering; jag tror nemligen, att de framlagda skälen äro så talande, att de skola behjertas af Kammarens stora flertal och föranleda äfven dess norrländska ledamöter att besluta ett afslag å nu föreliggande punkt.

Herr E. G. Boström: Emot de ärade talare, som förut uppträdt, anhåller jag att få yttra några ord till förmån för Stats-Utskottets förslag. Jag kan nemligen icke finna, att de skäl, reservanterne inom Utskottet framlagt, hafva samma styrka som Utskottets motivering.

Reservanterne yttra först, att ett bifall till förslaget skulle blifva ett farligt prejudikat för framtiden. Deremot vill jag invända, att det talet innebär, att Riksdagen skulle vara så svag eller så osjelfständig, att den icke kan en annan gång afgöra en sak efter de skäl, som då föreligga. Jag tror, att detta är en förutsättning, som icke är behörig.

Det är ock, mine Herrar, första och enda gången ett län har betalat till staten ett bidrag för byggande af statens egen stambana, och då jag föreställer mig, att statens stambanebyggnader snart äro slut, så kan jag icke tänka mig, att något fall, sådant som detta, kan upprepas.

Ett skäl för afslag vore dock, om banan genom detta bidrag fått en rigtning, som varit gynsam för länet, ej för jernbanesystemet. Men detta förhållande torde icke vara ådagalagdt. Tvärtom har banan i Jemtland fått den rigtning Kongl. Maj:t ansett vara den lämpligaste, helt och hållet oberoende af det anslag som Jemtlands län beviljat. Om det också är sant, hvad reservanterne säga, nemligen att länet af banans rigtning har en betydlig fördel, så eger äfven å andra sidan detta påstående lika tillämpning på andra län, inom hvilka staten byggt banor, så att man torde kunna qvitta å ömse sidor.

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Att upplägga ett särskildt lån för detta ändamål, såsom reservanterne tala om, torde icke komma i fråga, ty om detta lån beslutas, så kunna penningarne upptagas i sammanhang med dem, som enligt den föregående punkten i detta betänkande ytterligare erfordras till stambanornas fullbordande.

Slutligen har Herr Liss Olof Larsson anfört, att de ekonomiska förhållandena nu vore så väsentligen olika med dem som voro rådande, när landstinget gjorde sin framställning, och han nämnde äfven, att ställningen nu är sådan, att hvar och en kommer att trängas om att få lemna landstinget detta lån. Jag vågar dock påstå, att ett dylikt lån, som det nu ifrågavarande, kommer att ställa sig dyrare, än man tror. Ty om det också är sant, att penningar, utlånade på kort tid, äro mycket billiga, så är det dock icke säkert, att man lemnar bort sina penningar på 40 års tid till samma billiga pris. På dessa skäl anser jag mig böra yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Asker: Då jag begärde ordet, hade ännu icke någon talare här uppträdt till försvar för Utskottets hemställan, och då jag för min del ansåg, att Utskottet icke borde stå försvarslöst inför Kammaren, tog jag mig friheten att begära ordet.

Den ärade talaren, som nyss yttrade sig, anförde flera af de skäl, ag ärnat andraga och hvilka synas mig i detta fall bestämmande, men jag skall likväl anhålla att få tillägga några ord. Utskottet säger med rätta att det ifrågasatta sättet för utgående af Jemtlands läns bidrag synts Utskottet ej medföra någon uppoffring för staten, men väl kunna för landstinget lindra en börda, som landstinget åtagit sig för befrämjande af en statens egen jernvägsanläggning.

Man har i denna fråga tvenne vägar att gå, antingen att hänvisa landstinget att upplåna de nödiga medel, som erfordras, för att komma i tillfälle att fullgöra sina skyldigheter mot staten i afseende å de 900,000 kr., landstinget erbjudit, eller också att låta Riksgäldskontoret besörja denna affär med Jemtlands läns landsting. Ingen har, åtminstone så vidt jag förnummit, ifrågasatt landstingets förmåga att fullgöra den åtagna betalningsskyldigheten — och derom lärer väl ej heller förefinnas något tvifvel. — Frågan är endast, hvilket är till principen det rättaste, antingen att göra landstinget till låntagare hos enskilda penningeinrättningar, eller att Riksgäldskontoret ställer sig i spetsen för denna upplåning, som ju, då det gäller byggandet af en stambana, måste anses vara en statsangelägenhet. För mig finnes icke ringaste tvifvel i afseende å lämpligheten af det senare alternativet; ty det är alldeles utan exempel i vårt land, att en landsdel, för att komma i åtnjutande af ett stort och vigtigt kommunikationsmedel, erbjuder sig att deltaga i kostnaden med nära 1 million kronor.

Under frågans handläggning i Kammaren har blifvit sagdt, att, om man nu bifölle Stats-Utskottets Utlåtande i frågan, skulle man derigenom gifva ett prejudikat äfven för andra kommuner att framställa enahanda anspråk. — Ja, mine Herrar, om vi hafva flera kom-

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

muner i vårt land, som med 1 million vilja bidraga till ett allmänt kommunikationsmedel af den vigt och det värde, som en statens jernväg alltid medför, ser jag alldeles icke någon fara uti ett dylikt prejudikat, men ett sådant erbjudande som detta lärer nog låta vänta på sig.

Här har äfven sagts, att, genom att nu bifalla Utskottets hemställan, skulle man bevilja en undantagsförmån för Jemtlands län. För min del tror jag det snarare vara en undantagsförmån för staten att landstinget erbjudit sig tillskjuta ett så betydligt belopp.

En annan värd talare har sagt, att genom kroken i jernvägens rigtning till Östersund skulle stora utgifter och kostnader tillskyndas staten. Det finnes många jernvägar i vårt land, mine Herrar, som gå i krok, men dessa krokar hafva alltid betraktats såsom väsentliga för trafikens gagn. Den ifrågasatta kroken till Östersund leder till en residensstad i ett af rikets län, och i en framtid torde det väl visa sig, att man genom denna utsträckning af norra stambanan ganska väl beräknat följderna deraf.

Man har här önskat och yttrat, att det afslag å Utskottets förslag, som man förutsåge, måtte blifva så allmänt som möjligt i denna Kammare.

Om också det förutsedda afslaget å Utskottets förslag, skulle blifva temligen enhälligt, skall dock jag för min del icke sörja mycket öfver, att jag uppträdt för en skiljaktig mening, som jag anser hafva goda skäl för sig. Jag har sagt och jag upprepar det, att, då det gäller en stambana, som bygges för statens medel, det äfven måste vara ett statens ändamål att tillse, det inga oförutsedda omständigheter inträffa, som afbryta arbetets fortgång; och det är af detta enda skäl, som jag för min del skulle önska, att Kammaren, oaktadt den reservation, som afgifvits, bifölle Utskottets förslag. Jag vill visserligen icke göra någon egentlig gensaga emot reservationen, emedan det kan vara temligen likgiltigt, antingen man anvisar den ena eller andra utvägen, men jag tror dock, att den, som Utskottet föreslagit, är den lämpligaste både för staten och landstinget.

Friherre Leijonhufvud: Hvad som närmast föranledde mig att begära ordet var den af en talare uttryckta önskan, att afslaget å Utskottets hemställan måtte blifva så allmänt som möjligt. Ehuru frågans utgång äfven för mig är på det hela taget likgiltig, kan jag dock icke ur principiel synpunkt eller på grund af andra skäl, som blifvit anförda, ogilla Utskottets förslag. Efter mitt förmenande ligger det icke något origtigt uti, att en större del af landet — och såsom en sådan måste väl Jemtlands län anses — vänder sig till Kongl. Maj:t med sina bekymmer och begär att få dem lindrade, isynnerhet då detta icke medför några kostnader. Och om äfven framdeles något liknande fall skulle inträffa, skall jag icke heller då motsätta mig den begärda hjelpen.

Man har invändt, att det icke kan anses lämpligt, att en gäldenär, när hans skuld är förfallen, vänder sig till borgenären med begäran om hjelp till skuldens betalande. Jag medgifver gerna, att ur

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

juridisk synpunkt har gäldenären ingen rättighet att pocka på en sådan hjelp. Men är han god vän till borgenären — och att Jemtlands län och staten i öfrigt stå till hvarandra i ett vänskapligt förhållande måste vi väl antaga — kan jag icke inse, hvarför borgenären skulle undandraga sig att lemna den begärda hjelpen.

Det har vidare yttrats, att Jemtland skulle vara så särdeles öfverhopadt med välgerningar af landet. Hvaruti dessa skulle bestå, är för mig svårt att inse. Jemtland ligger icke vid kusten, har således icke kommit i åtnjutande af några kanaler, hamnanläggningar, fyrbåkar och dylikt. Och hvad beträffar den jernvägsanläggning, hvarom nu är fråga, har provinsen åtagit sig att i icke obetydlig mån bidraga till densammans bekostande.

En annan talare sade, att det gick allt för fort med jernvägsbyggandet i landet, hvarjemte han framhöll den kroklinie, hvari jernbanan i Jemtland framgår. Dessa omständigheter äro dock en följd af redan en gång fattade beslut och böra således icke kunna inverka på bedömandet af den fråga, som nu föreligger.

Något skäl för afslag å Utskottets förslag kan jag på anförda skäl icke finna, ehuru jag å andra sidan medgifver, att det numera torde vara af mindre betydelse, än för ett par år sedan, hvilken utgång frågan erhåller. Jag skall icke heller framställa något yrkande.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr statsrådet Thyselius: Då Riksdagen beslöt anläggandet af tvärbanan från Torpshammar till norska gränsen, så var det icke i ändamål att dermed bereda Jemtland någon särskild fördel, utan fastmera och uteslutande med hänsyn till vigten af denna bana ur unionel och allmänt svensk synpunkt; men Jemtlands läns landsting har ändock, i känsla af det gagn denna aflägsna landsdel skulle hemta af jernvägen, erbjudit sig att till bestridande af omkostnaderna för densamma bidraga med 900,000 kronor, en summa ganska betydlig i och för sig sjelf och ännu mer betydande, när man betänker att den skulle gäldas af en provins med så gles befolkning och inskränkta resurser som Jemtland. Vore nu med den framställning, som landstinget gjort, meningen att på något sätt betunga staten eller blottställa den för möjligheten af en förlust, då vore det utan tvifvel föga skäl att lyssna till denna framställning, men länets förmåga att till fullo verkställa de ränte- och amorteringsliqvider, som för ett lån af ifrågavarande belopp kunde detsamma påläggas, är väl så höjd öfver allt tvifvel, att staten genom att uppträda såsom förmedlare af lånet icke behöfver befara den ringaste förlust. För staten kan deremot vara en fördel att i detta fall träda emellan, i så fall nemligen, att staten redan på förhand hade säkerhet derom, att det belopp, hvarmed landstinget åtagit sig att till jernvägsbyggnadens fullbordande bidraga, vore att i rätt tid påräkna.

Jag har varit i tillfälle att afhöra de yttranden, som af de tre siste talarne afgifvits, och har funnit de skäl, som dessa anfört för bifall till Kongl. Maj:ts proposition och Stats-Utskottets tillstyrkande

Utlåtande, så afsevärda att jag icke har något vidare att i denna fråga tilllägga.

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet yttrade, att de skäl, som anförts för bifall till Utskottets betänkande, voro så fullständiga, att han icke behöfde anföra några flera. För min del är jag af helt annan åsigt, i det jag icke kan finna dessa skäl på långt när så fullständiga, som Herr Statsrådet uppfattade dem. Men, då nu så är sagdt, lär det väl ock vara förhållandet, och felet ligger följaktligen hos mig, som icke kan inse det.

Den talare, som först uppträdde till försvar för Utskottets betänkande, vände sig mot den af reservanterna uttalade farhågan, att ett bifall till förslaget skulle hafva till påföljd, att Riksdagen hade att i en framtid motse flera dylika förslag, som då icke gerna kunde afslås, med den invändning, att detta skulle utmärka en svaghet hos Riksdagen, som man, efter talarens förmenande, icke hade rätt att förutsätta. Nej, mine Herrar, det vore icke svaghet, som då skulle göra sig gällande, utan endast rättvisa, och rättvisa hoppas jag man äfven för framtiden skall kunna påräkna hos svenska Riksdagen. För min del kan jag nemligen icke finna, att Jemtlands landsting kan ega mera berättigade anspråk på statens mellankomst, än hvilken annan kommun som helst, som iklädt sig förbindelser till staten. Om nu Jemtlands landsting får sin ansökan beviljad, och sedan en annan kommun skulle komma med en likartad begäran, så inser jag icke huru Riksdagen, utan att begå en uppenbar orättvisa, skulle kunna säga nej dertill. Det är sålunda icke af svaghet utan för att förebygga orättvisa, som Riksdagen, enligt min åsigt, bör afslå Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Samme talare yttrade vidare, att det nu vore första gången, som ett län sjelf iklädde sig kostnader för att få en jernväg, och att Jemtlands läns landsting derutinnan handlat så vackert, att man äfven ur den synpunkten borde bifalla dess nu gjorda framställning. I det afseendet ber jag att först och främst få erinra, att det alls icke var staten, som vände sig till Jemtlands landsting och sade "kom och hjelp till med kostnaderna, så får ni jernväg", utan det var landstinget, som gjorde staten ett erbjudande. Sålunda kan icke staten sägas hafva utöfvat något tryck på Jemtlands landsting, utan landstinget har alldeles frivilligt erbjudit sig att betala dessa 900,000 kronor, och detta erbjudande har i viss mån bidragit till, att Riksdagen någonsin inlåtit sig på att bygga denna jernväg genom Jemtland. Icke heller lär det väl kunna förnekas, att Jemtland för dessa 900,000 kronor kommit i åtnjutande af mera jernvägar än de flesta andra län, ty i allmänhet hafva länen sjelfva fått göra sammanskott för att få större delen af sina jernvägar. Om man nemligen ser efter, huru många mil jernvägar Jemtland har i förhållande till folkmängden och den bevillning, länet betalar till staten, så skall man finna, att Jemtland i förhållande till öfriga län intar en ställning, så fördelaktig, att man knappast kan tala om en jemförelse. Dessutom ber jag att få

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

fästa uppmärksamheten derpå, att när Riksdagen först beslöt byggandet af ifrågavarande jernväg, Storvik—Torpshammar—riksgränsen, så beräknades kostnaden derför till 31,616,050 kronor och detta var ändå 1873, då alla pris voro som högst uppdrifna. Påföljande år beslöts, att banan skulle byggas bredspårig i stället för smalspårig, och tillökningen i kostnaden beräknades då till 650,550 kronor, således hela kostnaden till 32,266,600 kronor. Numera hafva vi dock sett, att den kommer att kosta 446,170,000 kronor, utom några särskilda anslag, som derutöfver af denna Riksdag begärts för norra banan, såsom till byggande af maskinverkstäder i Östersund och Bollnäs och bostadslägenheter för stationsbetjeningen i Bollnäs. Sålunda ser man, att denna bana, som man förespeglat oss skulle kunna byggas för ungefär 31 millioner kronor, i stället kommer att kosta inemot 50 millioner, och till på köpet kommer man och begär, att staten skall träda emellan, och öka sin upplåning i ett fall, der den alldeles icke är af behofvet påkallad.

Den talare, som först yttrade sig för bifall till Utskottets förslag, anförde äfven såsom ett skäl, hvarför staten nu borde hjelpande träda emellan, att kommunerna i allmänhet få betala så hög ränta för sina lån. Ja, deri har han så till vida rätt, som detta förut varit förhållandet, då landstinget gjorde sin framställning, hvilket jag äfven i mitt förra yttrande medgifvit; men om man ser på noteringarne, sådane de nu ställa sig för dylika papper, så skall man finna, att de af kommuner utgifna obligationer, som äro förskrifna med 5 procent ränta, i allmänhet betalas med pari och till och med deröfver och att 4 procent obligationer betinga 90 procent och derutöfver. Detta kan väl icke sägas vara dyra pengar, och icke kan jag föreställa mig, att icke Jemtlands län kan erbjuda lika god säkerhet, som öfriga kommuner och hypoteksföreningar, som kunnat få sina obligationer så väl betalda.

En annan omständighet, som härvid är att beakta, är den, att dessa penningar, om landstingets framställning bifalles, skulle anskaffas genom Riksgäldskontoret. Men hvar upplånar väl Riksgäldskontoret sina penningar? Jo, i de allra flesta fall i utlandet. Men icke kan det väl anses lämpligt, att staten skulle indraga ytterligare kapital från utlandet nu, då allmänna hypoteksbanken synes hafva åtagit sig detta bestyr och det till den omfattning, att man icke ens vet, hvar man skall placera de penningar, som redan indragits. Icke heller kan det väl vara meningen, att man skulle för detta ändamål lägga upp ett nytt inhemskt lån, och sålunda ytterligare öka den redan förut mer än tillräckligt långa listan på svenska statslån. På det sättet skulle man aldrig kunna hoppas att någonsin få slut på denna långa lista, ty säkert är, att, om Jemtlands landsting nu får sin anhållan bifallen, så skola sedan många andra kommuner, med lika goda anspråk, komma fram med likartade önskningar.

Visserligen har förut åtskilliga gånger staten trädt emellan med sin hjelp, då det varit fråga om åstadkommande af någon kommunikationsled som ansetts vara af synnerlig vigt, men här är ju fråga om en kommunikationsled, som redan kommit till stånd, och således kan icke det skälet

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

här åberopas. Såvidt jag kan se, äro sålunda de skäl, som här anförts för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, lika litet talande som de af Utskottet åberopade; och jag anhåller derföre om bifall till reservationen.

Herr E. G. Boström: Det må tillåtas mig att till besvarande upptaga några af de argument, Herr Liss Olof Larsson anfört.

Han började med att säga, att om en följande Riksdag skulle bevilja ett landsting lån, så skulle det icke alltid vara en akt af svaghet utan af rättvisa. Men han förbisåg härvid den vigtiga omständighet, som i detta fall föreligger, nemligen att Jemtlands län gjort en ren uppoffring, då det utan anspråk på någon som helst andel i banan anslagit medel till densammas byggande, ett förhållande som ännu ej någonsin förekommit. Det förhållande, att Riksdagen eller Kongl. Maj:t icke i denna fråga tagit första steget, utan att landstinget sjelf i medvetande af den stora fördel, den ifrågavarande jernvägen medför för länet, erbjudit sig att deltaga i kostnaderna för densammas byggande, kan väl icke inverka på saken.

Herr Liss Olof Larsson talade äfven om de stora förmåner, länet i förhållande till dess allmänna bevillning kommer att af statsbanan få åtnjuta. Javäl, men jag tror icke, att man härvid bör taga till utgångspunkt denna bevillnings belopp. Herr Liss Olof Larsson vet alltför väl, huru ofantligt liten rol den allmänna bevillningen spelar vid beräkningen af våra statsinkomster, och att det är de indirekta skatterna, som här äro de vigtigaste. Och med hänsyn till dem torde Jemtlands län i förhållande till dess folkmängd bidraga kanske mer än något annat af rikets län.

Den värde talaren anförde för sin åsigt äfven det skälet, att den föreslagna åtgärden icke vore af behofvet påkallad. Mig förefaller det, såsom om Jemtlands läns invånare vore mest kompetente att bedöma densammas behöflighet. Och med allt erkännande af Herr Liss Olof Larssons stora erfarenhet i finansiella frågor, vågar jag dock tro, att Jemtarne bättre än han känna till sina egna förhållanden och behof.

Då jag yttrade, att Riksgäldskontoret skulle kunna upptaga detta lån å 900,000 kronor i samband med andra lån, genmälde Herr Liss Olof Larsson, att lånet i så fall skulle upptagas i utlandet, och att sådant väl icke kunde under nuvarande förhållanden vara lämpligt. Såvidt jag vet, är det dock icke Riksgäldskontoret förmenadt att upptaga lån inom landet. Utan tvifvel är Riksgäldskontorets ställning sådan, att det inom kort blifver nödvändigt upptaga något lån dels för det kassaförlag, Statskontoret har för sig behöfligt, dels för andra på kontoret anvisade utgifter. Om detta skall ske genom utländska eller inhemska lån, hör icke hit. Men då lärer det icke möta synnerliga svårigheter att i samband dermed arrangera denna affär. Och då säkerheten för lånet är otvifvelaktig och statens fördel härvid icke på något sätt står på spel, kan jag icke finna något skäl att afslå Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Herr Lyttkens: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke den siste talaren uttalat en sats, som föreföll mig något egendomlig, nemligen att ett läns allmänna bevillning icke skulle läggas till grund för beräkning af dess bidrag för statsbehofvens fyllande, utan att dervid skulle tagas hänsyn äfven till den tullbeskattning dess invånare för sina konsumtionsartiklar få vidkännas. När man vet, att våra indirekta skatter drabba hufvudsakligen de stora öfverflödsartiklarne kaffe, socker och tobak, och den ärade talaren påstår, att Jemtländingarne i afseende å konsumtion af dessa artiklar öfverträffa andra läns invånare, så tror jag, att Jemtländingarne äro honom föga tacksamma för denna beskyllning för slöseri. Jag känner icke Jemtländingarnes lefnadssätt så noga, men tror icke, att en sådan beskyllning är rättvis. Det torde emellertid icke vara skäl att lägga dylika beräkningar till grund för bedömande af den föreliggande frågan.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, vet jag icke, af hvad orsak Jemtlands läns landsting icke skulle vara i stånd att sjelf upptaga ifrågavarande lån. Det har sjelf erbjudit sig att deltaga i kostnaderna för jernvägens byggande. Staten har antagit detta anbud och nu kommer landstinget och säger: Var så god och bevilja oss ett lån! Är då länets kredit nu så usel, att det icke kan anskaffa det erbjudna beloppet, så beklagar jag, att så är förhållandet. Förut har jag hört uppgifvas, hvilket äfven jag trott, att landstinget har att erbjuda full säkerhet för lånet, men då jag nu hör, att det lärer lefvas synnerligen öfverflödigt deruppe, torde man få anse deri ligga orsaken till, att krediten numera försämrats.

Det hufvudsakliga skälet, hvarför jag motsätter mig förslaget, är emellertid, att det synes mig vara en ny länk i kedjan af de många försök, som blifvit gjorda, att öfverflytta bördor från enskilda på staten. Vi sågo, huru Hallsberg—Motala—Mjölbybanans intressenter efter två eller tre fruktlösa försök förra året slutligen lyckades förmå staten att öfvertaga den banan med dess förstörda finanser. Ett dylikt försök sågo vi äfven derförut göras, ett försök, som då misslyckades men väl återkommer. För att, i hvad på mig ankommer, söka sätta en hämsko på dessa tidt och ofta återkommande försök att betunga allmänheten, vill jag instämma i reservanternes förslag. Att den föreslagna låneoperationen icke kan vara synnerligen betungande för Jemtländingarne, sluter jag mig till af erfarenhet från det län jag tillhör. Äfven det länet har gjort stora uppoffringar för jernvägsbyggnader. Dess landsting anslog för sådant ändamål en million kronor. Vi hade redan samlat 200,000 kronor, då företaget gick om intet och medlen befunnos förgäfves bortkastade. Jag anser derföre icke för mycket, att Jemtlands län får sjelf ombesörja denna sin affär. Om staten nu åtoge sig att verkställa den ifrågavarande upplåningen, så skulle man kanske ett annat år från dåvarande civilminister få se det förslag framstäldt, att staten äfven skulle afskrifva lånet, emedan det afsett en staten tillhörig bana. Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Herr Asker: Den ärade talaren på dala-bänken, som nyss hade ordet, eger tvifvelsutan mycken fyndighet i framställningen af sina åsigter; men någon gång händer det honom likväl, att skälen för hans framställning icke rätt väl stödja hans åskådningssätt. Han yttrade, att, i fall Stats-Utskottets utlåtande bifölls, kunde en stad eller landtkommun, som hade betalningsskyldighet till staten, med samma skäl yrka, att Riksgäldskontoret skulle öfvertaga denna betalningsskyldighet och sålunda blifva en medlare emellan stat och kommun, men det är väl dock ett olika förhållande, om en stad eller landtkommun fått ett lån af staten eller om ett landsting frivilligt erbjudit en bestämd summa för att såmedelst medverka till utförandet af ett statsändamål. Just detta landstingets frivilliga erbjudande, som här blifvit åberopadt såsom ett skäl för afstyrkande af Kongl. Maj:ts framställning, synes mig snarare tala för bifall till densamma, enär det bevisar en uppoffringsanda, som, mig veterligen, icke blifvit ådagalagd inom något annat rikets län.

Man har här äfven sagt, att de enskilda jernvägsbolagen, om förslaget bifölles, skulle kunna med samma rätt framkomma med samma anspråk, som det, hvilket nu blifvit framstäldt från Jemtlands läns landsting; men jag kan icke fatta, huru ett sådant anspråk skulle kunna upptagas eller af Riksdagen bifallas, då det ju vore grundadt på helt andra förhållanden, än de som i denna fråga förekomma.

Samme talare behagade äfven yttra, att det egentligen vore ett barmhertighetsverk, som Jemtlands läns landsting nu satt i fråga. Hvari denna barmhertighet egentligen skulle bestå, är åtminstone för mig alldeles omöjligt att fatta. Här är icke fråga om något barmhertighetsverk: landstinget har icke begärt eftergift af ett enda öre af den förbindelse landstinget åtagit sig, utan endast ifrågasatt, hvad Regeringen också tillstyrkt, att sjelfva låneoperationen skulle ske genom Riksgäldskontoret, i stället för att landstinget sjelft skulle uppträda som lånesökande. Då Riksgäldskontoret ombesörjer allt hvad statens jernvägsbyggnader i penningeväg angår, borde väl ock denna angelägenhet kunna på liknande sätt af samma myndighet bäst och fördelaktigast ordnas.

Det har vidare blifvit sagdt, att detta lån på 900,000 kronor nödvändigt skulle upptagas i utlandet. Om verkligen ställningen är sådan, att landet sjelf icke för närvarande kan släppa till dessa 900,000 kronor, — det är en fråga, som jag föreställer mig, att den ärade talaren, såsom sjelf varande fullmäktig i Riksbanken, borde hafva bättre reda på än jag. Men jag föreställer mig likväl, att Riksgäldskontoret lätt skall finna utväg för denna summas upplåning utan att behöfva vidtaga en så utomordentlig åtgärd, som den ärade talaren förespeglat.

Det har äfven blifvit ifrågasatt, att allmänna bevillningen borde läggas till grund för pröfningen i frågor om anläggning af jernvägar. Mig förefaller dock egendomligt, huru den allmänna bevillningen skall kunna läggas till grund för beräkningen vid arbetsföretag, som just bidraga till att öka landets bevillningssumma och framkalla kommu-

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

ners eller särskilda landsdelars förmåga att uppblomstra. Om vi gå tillbaka till den tid, då Sverige började att bygga sina jernvägar, och se till, huru det då förhöll sig med statsbidragen i jemförelse med nu och med företagsamhetsandan i allmänhet, måste vi väl medgifva, att landet i det hela har gått framåt till förkofran och välstånd, snart sagdt i alla rigtningar, icke minst i följd af det nationalarbete, som af staten blifvit utfördt.

Herr Olof Jonsson: Det är, Herr Talman, icke för att yrka afslag å Utskottets hemställan, jag nu begärt ordet, i all synnerhet då jag antager, att afslag derå lika fullt blifver Kammarens beslut, emedan icke någon af Jemtlands läns representanter yrkat bifall till detsamma, utan jag har begärt ordet endast för att aflägga min varma tacksamhet till nämnde läns representanter, som visat en så upphöjd och sjelfständig uppfattning af sitt representantkall, att jag skulle önska, att hvarje ledamot af Kammaren i kommande tider gjorde sammaledes

Jag yrkar bifall till reservanternes förslag.

Herr Dickson: Det kan väl synas likgiltigt, hvilken utgång denna fråga får, ty jag föreställer mig, att, om reservanternes förslag godkännes, det icke kommer att föranleda synnerliga svårigheter för Jemtlands läns landsting att upplåna dessa 900,000 kronor på ganska drägliga betalningsvilkor.

Jag har åhört diskussionen ganska noga för att kunna fatta mitt beslut i frågan; jag har sökt väga argumenterna för och emot, och jag måste medgifva, att, enligt min uppfattning, reservanterne hafva anfört vida bättre skäl för sin åsigt än de, som yrkat bifall till Utskottets förslag. Man bör nemligen taga saken i betraktande från dess utgångspunkt. Hade Jemtlands läns landsting, då frågan först förekom, gjort någon framställning i den vägen, att landstinget skulle garantera och lemna ränta på ett lån af 900,000 kronor, skulle den saken otvifvelaktigt hafva gått igenom. Men att Jemtlands läns landsting gjorde erbjudande af dessa 900,000 kronor, var utan tvifvel en betydande faktor, för att få Riksdagen att godkänna hela förslaget om en jernväg genom Jemtland, och, då detta erbjudande gjordes, förefans väl icke någon tvekan om att Jemtlands län verkligen äfven skulle betala dessa 900,000 kronor. Jag finner således icke skäl att här göra något undantag från den satsen, att staten icke bör taga befattning med saker af denna beskaffenhet. Ett sådant undantag skulle kunnat göras, om ställningen varit sådan, att landstinget icke utan allt för känbara uppoffringar skulle kunna upptaga detta lån, i hvilket fall och då säkerheten för lånets upptagande i allt fall skulle vara lika god som för andra af Riksgäldskontoret beviljade lån, jag möjligen skulle funnit skäl att tillstyrka den utväg, som Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksgäldskontoret skulle lemna detta lån.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de meningar, som derunder blifvit framstälda, samt gaf, enligt dem, propositio-

ner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet att, med afslag å såväl nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, den af Herr E. Key m. fl. afgifna, vid förevarande punkt fogade reservation måtte bifallas; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Angående det af Jemtlands landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland. (Forts.)

Den som, med afslag å såväl Stats-Utskottets i 2:dra punkten af dess Utlåtande N:o 16 gjorda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda proposition, bifaller Herrar E. Keys, Liss Olof Larssons m. fl. vid punkten fogade reservation.

röstar Ja;

Den det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej har Kammaren bifallit Utskottets berörda hemställan.

Omröstningen företogs och utföll med 160 ja mot 24 nej; hvadan beslut fattats enligt ja-propositionen.

§ 6.

Förekom till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel.

Punkten 1:

Bifölls.

I *punkten 2* hade Utskottet yttrat sig öfver Herr *J. E. Åkeson Lundegårds* inom Andra Kammaren afgifna motion N:o 101, deruti föreslagits, att Riksdagen i underdånig skrifvelse måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige män verkställa en utredning, huruvida och i hvad mån en förändring af våra krigsbildningsanstalter för blifvande officerare kunde finnas behöflig, och huruvida det icke skulle för officersbildningen blifva gagneligt, om aflagd maturitetsexamen stadgades såsom vilkor för inträde uti krigstjenst som officersaspirant, samt att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts förfogande ställa de för ändamålet nödiga medel.

Om ändring i anordningarne för armébefälets utbildning.

Och hade Utskottet hemstält,
att nämnda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af denna punkt yttrade:

Om ändring i anordningarne för armébefälets utbildning. (Forts.)

Herr Lundegård: Den motion, som jag tagit mig friheten väcka och som nu föreligger till behandling i denna Kammare, har af det ärade Stats-Utskottet icke kunnat förordas, utan har Utskottet i stället hemstält, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Stats-Utskottet har emellertid varit temligen sparsamt med skäl för denna sin hemställan, då densamma grundats endast på det förhållandet, att de nu gällande bestämmelserna i afseende på våra krigsbildningsanstalter blifvit så nyligen meddelade, att enligt Utskottets mening någon tillförlitlig erfarenhet om deras verkningar knappast ännu kunnat vinnas.

Ehuruväl jag icke hyser någon stor förhoppning, att min motion skall röna annat öde i Andra Kammaren, än som redan i Utskottet kommit densamma till del, så anhåller jag dock att få yttra några ord. Jag ber dervid att få nämna, att, om Stats-Utskottet med de omnämnda, nyligen vidtagna anordningar för krigsbildningsanstalterna skulle afse krigshögskolan, som började sin verksamhet i Augusti år 1878, så delar jag den af Utskottet uttalade åsigt, att någon erfarenhet om densammas beskaffenhet icke kunnat vinnas, så mycket mindre som lärokursen vid denna undervisningsanstalt är tvåårig och den första kursen således ännu icke hunnit afslutas. Men hvad jag med min motion särskildt afser, är krigsskolan, som har till ändamål att meddela den krigsbildning, som erfordras för tillåtelse att blifva officer i armén. För denna skola utfärdades reglemente den 13 November 1866, hvilket ytterligare förnyades den 14 Augusti 1874. Visserligen är icke heller denna tid, under hvilken skolan utöfvat sin versamhet, så särdeles lång, men den har dock varit tillräcklig för att visa, att de bestämmelser, som äro för denna undervisningsanstalt gällande, böra i mer eller mindre mån omarbetas och förändras. Detta är också ett önskningsmål, som ofta uttalats icke allenast af både äldre och yngre militärer utan också af många andra för krigsbildningens tidsenliga utveckling i vårt land intresserade personer. Jag har emellertid i min motion icke gjort någon antydan om, i hvilken rigtning en omorganisation af våra nuvarande krigsbildningsanstalter skulle företagas, emedan jag är fullkomligt öfvertygad, att, derest Riksdagen inginge till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetande af nu gällande föreskrifter uti ifrågavarande hänseende, Kongl. Maj:t helt säkert skulle öfverlemna detta arbete i goda händer, åt personer, hvilka skulle veta att utarbeta och framlägga ett önskvärdt och tidsenligt förslag i berörda hänseende. Men det, hvarpå jag i min motion lagt synnerlig vigt, är den omständigheten, att de ynglingar vid våra elementarläroverk, som ämna att egna sig åt militärståndet, måtte der få utan afbrott afsluta sina elementarstudier, hvilket nu ej kan sägas vara fallet. Jag har ock i min motion framdragit många allvarliga och behjertansvärda skäl, som tala för en sådan önskan, och jag är fullt förvissad om att ynglingarne sjelfve skulle komma att vinna på en sådan anordning både i ena och andra afseendet, icke allenast med hänsyn till det lefnadskall, de utvalt, utan ock för deras allmänna medborgerliga bildning. Jag är lifligt öfvertygad, att för vinnande af detta mål en förändring i föreskrifterna

Om ändring i anordningarne för arméfälets utbildning. (Forts.)

rörande våra krigsbildningsanstalter bör vidtagas, och då många med mig dela samma öfvertygelse, kan jag icke annat än yrka bifall till min i detta hänseende gjorda framställning.

Herr Hedlund: Då motionären, enligt hvad han såväl i sin motion som här muntligen yttrat, hufvudsakligen ur elementarskolans synpunkt velat en förändring i gällande föreskrifter angående våra krigsbildningsanstalter, har han utan tvifvel derför haft goda skäl. Men frågan bör väl dock i främsta rummet ses ur krigsbildningens egen synpunkt; och i detta hänseende vågar jag påstå att hans tankegång gått i orätt rigtning. Enligt mitt förmenande vore nemligen ett antagande af motionärens förslag att fortgå på en bana, som redan blifvit alltför långt beträdd inom våra undervisningsverk, nemligen höjandet af den teoretiska såväl förbildningen som efterbildningen utan vinnandet af någon större *duglighet* för det uppdrag, hvarför utbildningen är särskildt ämnad. Vi veta, att det är en klagan, som gäller i allmänhet våra elementarläroverk, att för vinnande af största möjliga kunskapsmått i flere ämnen hänsyn till den verkliga dugligheten för lifvet åsidosättes, och om någonsin vådorna af ett sådant system äro beaktansvärda är det, då saken gäller utbildningen af försvarsverkets befäl, det vill säga dem, som skola befalla andra. För detta ändamål erfordras nemligen mindre det höga måttet af teoretiskt vetande, än den personliga auktoriteten, förmågan att gifva eftertryck åt sitt kommando och vinna aktning och tillgifvenhet af truppen, med ett ord moraliska qvalifikationer, hvilka hvarken student- ellen skolexamina kunna gifva. Skulle man således ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig begäran om krigsbildningsanstalternas omorganisation, borde denna enligt mitt förmenande gå i den rigtning jag nu i korthet antydt men icke i den af motionären angifna. Frågan är ytterst vigtig, ty om man ock tänkte sig den bästa omorganisation med den bästa materiel och de lärdaste officerare, men de sistnämnde saknade nödigt moraliskt inflytande å truppen, så vore en sådan armé och ett sådant befäl till föga nytta.

Men, frågar man, hur skall det vara möjligt för en krigsstyrelse att uppdaga och utgallra det befäl, som eger de omnämnda moraliska egenskaperna? Ja, näppeligen kan detta under nuvarande förhållanden låta sig göra, men väl finnas arméorganisationer, för hvilka detta kan vara möjligt. Vid ett anlitande i högre grad af den allmänna värnpligten framträder ett antal unge män såsom aspiranter till befäl, och det ligger då i det högre befälets skön att göra sitt urval med hänsyn till de nämnda egenskaperna, något som nu hos oss näppeligen torde iakttagas, då man ofta nog finner unge män inträda som officerare på våra regementen, hvilka visserligen ej ega de qvalifikationer, jag här påpekat. Jag tror således icke för min del, att Riksdagen bör i detta fall göra annat än stanna vid hvad Stats-Utskottet föreslagit; men har dock velat under debatten framhålla några synpunkter som möjligen kunna tjena till frö för eftertanken, hvilka framdeles kunna gro och bära frukt.

Om ändring i anordningarne för armébefälets utbildning. (Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Då jag deltagit i behandlingen af denna fråga inom Utskottet, torde det tillåtas mig att nämna några ord om frågans behandling på den afdelning af Utskottet, der den först handlades. Der uppstod i fråga om denna motion tvänne meningar, den ena i samma rigtning som den motionären antydt, — ehuru han påstod, att han icke gjort någon sådan antydan, nemligen att det för officersbildningen skulle vara gagnande att af alla, som ämna blifva officerare, fordra aflägganden af maturitetsexamen, och den andra att det skulle vara gagnande, att icke alls såsom kompetensvilkor fordra maturitetsexamen. Till följd deraf och då de motsatta meningarne icke kunde enas, uttalade Utskottet icke sjelf någon mening, och motiveringen blef, såsom Kammaren torde finna, något knapphändig.

Jag för min del anser, att motionen icke bör bifallas, då den går i den rigtning, jag anser vara olämplig, eller afser att stadga ett bestämdt förbud för dem, som icke aflagt maturitetsexamen, att blifva officerare. Ty om vårt försvar skall byggas på allmän värnpligt, måste för den värnpligtige lemnas öppet att kunna vinna befordran till officer, derest han dertill är duglig, utan afseende på, om han läst latin förut eller ej. Kan man icke för närvarande få ett beslut i ämnet i den rigtning, jag tänkt mig, bör dock icke fattas ett beslut i den motsatta rigtning som motionären antydt, och derför yrkar jag bifall till Utskottets afstyrkande förslag i ämnet.

Friherre Leijonhufvud: Jag kan icke instämma med motionären, då han anser det vara nödvändigt att alla, som skola blifva officerare, skola, innan de inträda i det militära ståndet, aflägga maturitetsexamen, men jag kan icke heller instämma med Herr Hedlund, då *han* anser, att vi för inhemtandet af alltför många teoretiska kunskaper uppoffra den praktiska dugligheten. Så vidt jag vet, äro de kunskaper, som erfordras för att blifva officer, icke af beskaffenhet, att man kan anse dem vara för stora, eller att de utträngа den praktiska dugligheten, ty de äro icke större än de verkligen behöfva vara.

Herr Hedlund sade vidare, att det för befälet erfordras en mängd andra egenskaper än teoretiska och han uppräknade några af dem, hvilka jag obetingadt vill underskrifva, men den utgallring han talade om, tror jag icke behöfver ske så tidigt, ty nog ser man vid de pröfningar, som nu ske med officersaspiranterne, om de äro alldeles odugliga eller icke; och på subalternofficerarne äro anspråken icke större än att de flesta af dem, som i sin ungdom icke varit alldeles odugliga, kunna genom flit och nit i tjensten förvärfva sig duglighet. På de högre platserna fordras deremot en så noggrann gallring som möjligt, och för befordran dertill får den praktiska användbarheten vara den bestämmande; men de teoretiska kunskaperna kunna dock dervid icke alldeles lemnas å sido, ty äfven de behöfvas der bättre än i de lägre graderna. Det finnes visserligen mycket i vår officersutbildning, som erfordrar förbättring, men jag tror icke, att den bör gå i den rigtning motionären föreslagit, och jag kan derför icke heller tillstyrka bifall till hans förslag.

Hvad Herr Carl Ifvarsson yttrade, hörde jag icke rigtigt, men jag

Om ändring i anordningarne för armébefälets utbildning. (Forts.)

tror, att han sade, att man bör ställa så till, att det vore möjligt äfven för civila personer att vinna befordran till officerare. Jag ber då att få säga honom, att i hvarje fack fordras förberedande tekniska kunskaper, hvilka man icke kan undvara. Rätta sättet att skaffa officerare praktisk duglighet är att bevilja anslag till större öfningar, ty det är under dessa öfningar, man bäst kan pröfva hvad de duga till; och mången, som eljest anses skicklig och uppträder med höga later, förlorar hufvudet när det gäller. Bevilja anslag till sådana öfningar, och man skall nog få se, hvilka böra dragas fram eller icke.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Björnstjerna: Jag är förekommen af den siste ärade talaren och i likhet med honom yrkar jag bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Jag skall dock be att få upplysa Herr Carl Ifvarsson om, att maturitetsexamen redan för närvarande fordras för att blifva föreslagen till officer. För att blifva antagen till officersaspirant, det vill säga volontär, behöfves deremot naturligtvis icke en dylik examen. Innan volontären får inträde på Karlberg, måste han dock hafva aflagt nämnde examen. Jag kan icke se annat, än att det är ganska välbetänkt, att officerare skola hafva samma humanistiska bildning som andra statens tjenstemän. Jag hoppas, att denna fordran aldrig skall tagas bort. Det välförtjenta anseende, svenska officerscorpsen har, grundar sig, enligt mitt förmenande, till stor del derpå, att de i humanistisk bildning icke stå efter andra samhällsklasser. I de länder, der man antagit officerare, saknande dylik bildning, har försöket utfallit ganska olyckligt. Under krig bör visserligen befordran till officersgrad ske, utan att föregående kunskapsprof erfordras, der är då endast den praktiska skickligheten och modet som göra sig gällande, men under fredliga förhållanden deremot är det nödvändigt att officerskandidaten besitter den bildning, som ensam kan skänka det anseende, hvarpå uniformen gifver anspråk.

Herr Carl Ifvarsson: Jag tillstår, att jag icke sjelf tagit reda på, huru det förhåller sig med de bestämda vilkoren för erhållande af fullmakt såsom officer i armén, men egendomligt förefaller det mig, att inom Stats-Utskottet en ganska hög officer lemnade alldeles motsatta upplysningar i detta hänseende mot den siste ärade talaren. Han sade nemligen, att det icke fans något totalt förbud för den, som icke aflagt maturitetsexamen, att blifva officer, men att, för att blifva befordrad dertill, fordrades att hafva tjenstgjort såsom underofficer i sex år. Om det således icke finnes något totalt förbud, skulle man efter mitt förmenande gå baklänges, om man nu bestämde sig för att stadga ett sådant; finnes deremot ett sådant förbud för dem, som icke tagit maturitetsexamen, må man ej taga fasta derpå och aflåta denna skrifvelse; och i hvilket fall som helst lämpar sig motionärens förslag åtminstone icke för dem, som, i likhet med mig, icke vilja arbeta i en sådan rigtning.

Om ändring i anordningarne för armébefälets utbildning. (Forts.)

Friherre Leijonhufvud. Jag skall endast be att i anledning af Herr Ifvarssons sista yttrande få nämna, att det finnes verkligen en utväg att blifva befordrad till officer, utan att hafva aflagt maturitetsexamen, nemligen att med utmärkelse hafva tjenstgjort en längre tid såsom underofficer. Detta är dock endast ett undantagsförhållande, ty om man går igenom rullorna, skall man finna, att det är blott 1 eller 2 personer i hela armén, som på detta sätt blifvit befordrade till officerare. Detta är således icke någon stadfästad och godkänd väg, utan en undantagsväg, som kan vara ganska billig för resten, ty det kan finnas en och annan person, som visat en sådan duglighet och förmåga, att han, fastän han icke tagit maturitetsexamen, bör befordras till officer.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 3.

Blef jemväl bifallen.

Punkten 4.

Angående slitningsersättning vid vissa kommenderingar ur indelta kavalleriet.

Utskottet hade hemstält,

att Herr *G. Nordenskjölds* inom Andra Kammaren väckta motion N:o 4 — innehållande förslag derom, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af föreskrifter i syfte att bereda beklädnadsslitningsersättning åt de rustande vid indelta kavalleriet vid kommenderingar såväl till underbefäls- som till hofbeslagareskolor och till sjukhus för utbildning af sjukvårdsmanskap — icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Nordenskjöld yttrade: Öfvertygad, som jag var, om rättvisan af den sak, jag i min motion föreslagit, hyste jag också den tro, att de skäl, som jag i samma motion framstält, nemligen billighetsskälen, skulle föranleda Stats-Utskottet att tillstyrka och Riksdagen att bifalla mitt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att bereda beklädnadsslitningsersättning åt de rustande vid indelta kavalleriet vid vissa kommenderingar. Jag kan nemligen icke ens tro annat än att det är med billighet öfverensstämmande, att, om tvenne personer tryckas af ett likartadt onus, och den ene af dem har detta tryck i ännu högre grad än den andre — jag vill i detta hänseende påminna om dyrbarheten af kavalleriets uniformspersedlar, som rusthållaren får anskaffa och underhålla, och om kostnaden för de personella remtygs- och utredningspersedlarne, som rusthållarne jemväl få anskaffa och underhålla, men hvarifrån den rusthållare, som tillhör det afsutna kavalleriet, är befriad — och om den ena rusthållaren fått en förmån, såsom här har varit fallet, också den andra får något motsvarande densamma. Det är väl sant, att vid det icke afsutna kavalleriet

Angående slitningsersättning vid vissa kommenderingar ur indelta kavalleriet. (Forts.)

är det färre rusthållare, som årligen måste skicka sina karlar till underbefälsskolorna eller till kommenderingar, än vid det afsutna kavalleriet, men just detta tyckes mig vara ett skäl för bifall till min motion, ty menniskan är nu en gång sådan, att ett onus kännes henne mera tryckande, om hon tillhör ett fåtal, som drabbats deraf, än om hon delar det med flertalet. Utgifterna för statsverket skulle, i händelse af bifall till min motion, härför blifva ganska ringa, ty endast ett fåtal skulle, såsom jag sagt, komma i åtnjutande af denna slitningsersättning. Det är nemligen vid hvarje sqvadron endast en man, som årligen skickas till underbefälsskolan, och till hofslagareskolan; samt till kursen för utbildning af sjukvårdsmanskap sändas två à tre man ungefär hvartannat år. Med ledning af den slitningstid, som de olika persedlarne hafva vid de värfvade kavalleriregementena, tror jag också det vara lätt att beräkna den slitningsersättning, som skulle tillkomma för det manskap, som från indelta kavalleriet skickas till ofvannämnda skolor.

Stats-Utskottet har sagt, att en i enahanda syfte vid förra riksdagen väckt motion lemnades af Riksdagen utan afseende, och att jag icke i min motion framdragit skäl, hvilka nu mera än då kunde föranleda Riksdagen att i detta ärende göra framställning till Kongl. Maj:t. Jag har för min del hufvudsakligen velat betona billighetsskälen; och då jag icke vill upptaga Kammarens tid med några ytterligare skäl, som jag skulle kunna framdraga, men i alla fall är öfvertygad om rättvisan af den sak, jag här föreslagit, vågar jag anhålla, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i fjerde punkten af föreliggande betänkande, ville bifalla min framställning om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att bereda beklädnadsslitningsersättning åt de rustande vid indelta kavalleriet, vid kommenderingar såväl till underbefäls- som till hofslagareskolor och till sjukhus för utbildning af sjukvårdsmanskap.

Herr Sven Nilsson: Det var en annan motionär, som vid sista riksdagen väckte förslag i den fråga, som nu är föremål för Kammarens behandling. Stats-Utskottet afgaf äfven då sitt utlåtande angående motionen och afstyrkte densamma, synnerligast af det skäl, att motionären då icke lemnat någon utredning af frågan. Detta afstyrkande utlåtande gillades äfven af Riksdagen. Nu hemställer jag till Kammaren, huruvida den motionär, som i år väckt motion i samma fråga, har gjort någon närmare utredning af densamma än den, som förelåg Kammaren förlidet år. Stats-Utskottet har det emellertid förefallit, såsom om denna utredning icke vore större i år än i förra året och då Riksdagen då godkände det skäl, som af Stats-Utskottet anfördes för afslag å motionen, kunde Utskottet icke heller föreställa sig annat än att Riksdagen äfven skulle godkänna samma skäl i år.

Nu har motionären sagt, att den ene rusthållaren, hvilken slipper att skicka sin soldat eller dragon till skolorna, hade sig tillförsäkrade fördelar framför den andre, och detta är en sanning som ej kan bestridas, men om man betraktar rusthållarnes ställning i allmänhet, skall man finna en mängd andra förhållanden, som äfven åstadkomma, att den ena rusthållaren åtnjuter fördelar framför den andre i mångdubbelt

Angående slitningsersättning vid vissa kommenderingar ur indelta kavalleriet. (Forts.)

större grad, än motionären påpekat, och dessa förhållanden äro lika väl, om ej mycket mer förtjenta af den uppmärksamhet som det här föreliggande förslaget framhåller, hvilket i sjelfva verket endast afser en lindringsåtgärd till godo endast för vissa rusthållare.

Motionären föreslår visserligen, att vissa rusthållare skulle få en viss lindring i sina rustningsbördor; och då Riksdagen icke förut velat företaga en sådan lindringsåtgärd före den stora allmänna försvarsfrågans afgörande, kan jag icke föreställa mig, att Riksdagen nu skall gå in på det förslag till lindring, som här framkommit.

Samme motionär har äfven sagt, att den ifrågasatta utgiften vore helt ringa, men då utgiften är ringa för staten, är den väl icke heller så stor för dem, hvilka den nu drabbar. Jag sjelf är kavallerirusthållare likaväl som den ärade motionären. Jag känner de uppoffringar uti ifrågavarande hänseende man såsom sådan får vidkännas, jag är således sjelf underkastad dessa bördor och vet, att de äro ganska kännbara. Dock äro de här ifrågavarande af öfvergående beskaffenhet, och denna kostnad kommer ej heller så ofta på. Jag tror derför icke, att det nu är skäl för Riksdagen att i ett så enskildt fall, som det ifrågavarande, afläta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvarför jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Samuel Johnson: Jag har begärt ordet för att biträda motionärens yrkande, att det föreliggande, af honom framstälda förslaget måtte bifallas. Jag anser, att han haft ganska goda skäl för sin framställning, och jag skulle verkligen önska, att den vunne Kammarens bifall. Jag vill väl icke neka Stats-Utskottet min tacksamhet för, att det är sparsamt med statens medel och icke slösar med att bevilja anslag på grund af de mindre eller större förslag, som vid Riksdagen väckas, men för min del tror jag, att det icke kan vara Stats-Utskottets sparsamhetsanda, som föranledt dess tillstyrkan af afslag å denna lilla begäran, utan förmodar jag, att till grund härför ligga andra skäl, som tyckas vara just de, som den föregående talaren anfört.

Jag skall icke nu upprepa de skäl, som för bifall till motionärens förslag förekomma, ty jag tror, att litet hvar känner till dem, men skola vi vänta med frågans ordnande, till dess en ny organisation af vårt arméväsende kommer till stånd, få vi säkerligen vänta ganska länge.

Här har äfven blifvit sagdt, att det endast skulle vara en helt ringa uppoffring, som i detta fall skulle drabba rusthållarne. Det kan väl vara sant, att, för en och annan, denna utgift blott är en ringa styfver, men för de fleste, åtminstone i den ort jag tillhör, är den ganska kännbar. Om en rusthållare till exempel bemödar sig att anskaffa en duglig karl, — en sådan som han har heder af, — något som de naturligtvis helst önska, så inträffar det merändels, att karlen straxt efter genomgåendet af exercissqvadronen, en, två eller tre gånger blifver utkommenderad till såväl underbefäls- som hofslagareskolor och till sjukhus för utbildning af sjukvårdsmanskap. Under sådana förhållanden är det påtagligt, att manskapets mundering

blir alldeles utsliten, men om nu en sådan beklädnadsersättning, som vid infanteriet utgår, äfven här förekomme, skulle rusthållarne vara mycket beredvilligare att tillsläppa den erforderliga nya munderingen. Nu är det visserligen sant, att de icke kunna tvingas att tillsläppa nya munderingar förr än de gamla vid generalmönstring blifvit allesamman kasserade, men det är också påtagligt, att, när en del af manskapet har bristfälliga munderingar — hvilka kunna vara ganska få inom regementet — dessa bristfälliga munderingar vid generalmönstringen framvisas, hvaraf följden blir, att hela regementets mundering kasseras, och sålunda en uppoffring för hela regementets rusthållare uppkommer.

Angående slitningsersättning vid vissa kommenderingar ur indelta kavalleriet. (Forts.)

Hvad slutligen angår anmärkningen derom, att någon tillräcklig utredning i afseende å de i motionen angifna förhållanden icke förefunnes, så är ju motionärens mening just den, att vi skola ingå till Kongl. Maj:t med begäran om en sådan utredning, och att Kongl. Maj:t skulle utreda saken och föreslå de åtgärder, som skulle i detta afseende vidtagas. Jag är öfvertygad, att man derigenom skulle kunna komma derhän, att, utan att kassera hela regementets persedlar på en gång, man genom en sådan slitningsersättning skulle kunna lemna en välbehöflig hjelp åt en del rusthållare, något som desto hellre kunde och borde ske, som den summa, som för denna hjelp erfordrades, vore så obetydlig, att den icke det ringaste skulle inverka på statsverket. Derföre biträder jag motionärens förslag och yrkar bifall till hans framställning och afslag å Utskottets förslag.

Herr O. B. Olsson: Den förste talaren har yttrat, att den ene rusthållaren kan hafva företräden framför den andre. Detta påstående är äfven sant, och ett rusthåll kan till exempel, bland andra fördelar, njuta fördelen af betydligt större augment än ett annat, åtminstone är ofta så förhållandet i mellersta Sverige.

Den siste talaren fäste uppmärksamheten på de olägenheter, hvilka tillskyndas de rusthållare, hvilkas karlar kommenderas till underbefälsskolan m. m. Men han visade sedermera sjelf, att särskildt för dem icke kunde uppstå någon olägenhet genom kommenderingar, ty, sade han, när det kommenderade manskapets munderingspersedlar äro utslitna, så blifva *hela* regementets eller sqvadronens munderingspersedlar kasserade på samma gång. Då äro ju alla rusthållare vid corpsen i samma kategori och de särskilda rusthållare, hvilkas rätt motionären förfäktar, få således icke vidkännas kostnaden att anskaffa nya persedlar oftare än öfrige rusthållare vid samma corps. Jag kan alltså ej finna, att det anförda skälet kan inverka på Utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Samuel Johnson: Jag anhåller att med några få ord få bemöta den siste talaren. Jag måtte ej hafva uttryckt mig fullt tydligt förra gången, men min mening var emellertid, att utgifter tillskyndades *samtlige* rusthållare vid regementet eller corpsen derigenom, att några få munderingar vid extra kommendering till underbefäls- eller hofslagareskola blifva utslitna, och med anledning häraf soldat-

Angående slitningsersättning vid vissa kommenderingar ur indelta kavalleriet. (Forts.)

munderingspersedlarne vid hela corpsen blifva kasserade. Detta — sade jag — kan undvikas, om man på sätt motionären föreslagit, lemnar slitpenningar till de rusthåll, som uppstält de till kommenderingen utsedde soldaterna. Genom denna enkla åtgärd blefve ej blott dessa enstaka rusthåll utan på samma gång *hela* corpsens alla öfrige rusthållare för den gången befriade från ny munderingsuppsättning. Talaren borde — synes mig — hafva förstått detta, utan att någon vidare förklaring behöft afgifvas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gåfvos propositioner enligt de meningar som förekommit; och biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 5.

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att för aflöning åt två kaptener af 2:dra klassen vid lifregementets grenadiercorps och åt en löjtnant af 2:dra klassen vid andra lifgrenadierregementet, vid hvart och ett af Vestgöta, Bohusläns, Nerikes och Vermlands regementen samt vid norra och södra Skånska infanteriregementena bevilja en förhöjning af 12,340 kronor i anslaget till indelta arméns befälsaflöning.

Beträffande denna nådiga framställning hade Utskottet hemstält,

att densamma icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I anledning af nämnda hemställan, mot hvilken reservation inom Utskottet anmälts af Herrar Grefve *C. Beck-Friis*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. von Kræmer* och Grefve *L. af Ugglas*, anförde

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Rosensvärd: Herr vice talman! Mine herrar! Den föredragna punkten står i så omedelbart sammanhang med den 9:de, att i den senare såsom skäl för Utskottets afstyrkande förslag åberopas de motiv, som i den förra punkten blifvit anförda.

De skäl, hvilka föranledt Kongl. Maj:t att föreslå en förändring i den 1875 fastställda staten för Vermlands fältjägarecorps, äro temligen vidlyftigt framstälda i den Kongl. statsverkspropositionen, och jag behöfver således ej här upprepa dessa. Jag vill dock i största korthet nämna, att frågan om det förra Vermlands fältjägareregementes förändring till corps är temligen gammal. Redan i början af 1870-talet fattade nemligen Kongl. Maj:t beslut att öfverstebefattningarne vid regementet icke vidare skulle tillsättas samt att regementet, som då bestod af 600 man, icke skulle rekryteras, tilldess endast 500 nummer återstodo. Vid 1875 års löneregleringen omnämnde Kongl. Maj:t denna regementets förändring till corps och således på 4 kompanier med tillsvidare oförändradt befäl, under en chef med öfverstelöjtnants lön och värdighet, i stället för öfversten, hvars befattning

äfvensom förste majorens borde indragas. Riksdagen biföll hela den af Kongl. Maj:t föreslagna löneregleringen jemte alla framlagda aflöningsstater, endast med några mindre förändringar såsom i afseende å bataljonshästläkare m. fl. De skäl, hvarför vid detta tillfälle staten för Vermlands fältjägare icke underkastades någon större förändring, äro för mig obekanta, men synes Kongl. Maj:t hafva ansett att den hufvudsakliga vigten vid nämnda tillfälle låg på löneregleringens genomförande i sin helhet och mindre på några partiella organisatoriska förändringar, samt att vid sådant förhållande man borde undvika att intrassla någon liten detaljfråga i den stora regleringsfrågan. Dessutom kunde möjligen anledningen hafva varit den, att, då regementet förlorat både öfverste- och 1:ste majorsbefattningarne, reduktionen redan varit så stor, att man ej ville gå längre den gången.

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

Emellertid har det verkligen funnits en oegentlighet, den nemligen att en corps på icke fullt 500 man (några nummer hade blifvit indragna eller begagnade till spel) fortfarande är organiserad på 6 kompanier, under det att densamma, till följd af sin mindre styrka och derom på grund af taktiska förhållanden fattadt beslut, hvarje gång den är samlad manövrerar på 4 kompanier. Detta är visserligen ej någon stor olägenhet, men det är en oegentlighet. Det taktiska och militära befälet utöfvas på 4 kompanier, men det ekonomiska fortfarande på 6, såvida det icke rör förhållandena på mötesplatsen.

Nu uppstod emellertid en fråga redan vid förra riksdagen, men som ej då behöfde utföras, den nemligen att corpsen borde hafva en intendent likasom andra corpser. Arméförvaltningen väckte derom förslag. När nu denna fråga på nytt upptogs, och arméns ekonomiska förvaltning skulle ordnas, blef det också ett lämpligt tillfälle att fästa Riksdagens uppmärksamhet på den ännu ofullbordade organisationen inom Vermlands fältjägarecorps, ty *hade* det icke varit afsigten att begära aflöning för regementsintendent, då hade ju saken kunnat anstå sådan den var. Det befäl, som möjligen kunde undvaras till följd af corpsens organisativa förhållanden, var ingalunda förspildt, det fick sin öfning och kunde användas på mötesplatsen. Men då fråga uppstod om att begära en ny aflöning, hvartill tillgång lemnades genom den föreslagna förändringen, som ju är i öfverensstämmelse med redan beslutade organisationer, då anser jag, att väsentliga skäl förefunnits till anmärkning emot Konungens rådgifvare, om han icke fäst uppmärksamheten vid denna omständighet. Detta har varit anledningen till att Kongl. Maj:t nu framlagt frågan om en slutlig organisation af ifrågavarande corps.

Då det emellertid lärer vara obestridligt, att svenska armén vid en mobilisering lider brist på befäl, kunde det väl icke hafva varit lämpligt att ifrågasätta några minskningar i det synnerligen vigtiga officersbefälet inom armén i sin helhet; och fördenskull föreslog Kongl. Maj:t, att det befäl, som genom den nya staten för och den förändrade organisationen af Vermlands fältjägarecorps derstädes blefve öfverflödigt finge användas till befäl vid öfriga delar af armén, der sådant företrädesvis vore behöfligt. Såsom skäl häremot anför Ut-

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

skottet hufvudsakligen, att frågan om en fullständig organisation af landtförsvaret sedan flera år tillbaka står på dagordningen, samt att på senare tiden den åsigt allt mer och mer gjort sig gällande, att vid en sådan organisation indelningsverket bör afskaffas; häraf drages den slutsatsen, "att det ej lärer kunna anses lämpligt att nu vid indelta regementen och corpser inrätta nya befälsplatser." Den förra delen torde vara fullt rigtig. Om jag endast räknar så långt tillbaka, som från 1865, har på dagordningen stått frågan om en fullständig omorganisation af vår armé, utan att olyckligtvis vi härutinnan ännu kommit till något resultat. Och om jag blickar tillbaka på denna tid, så lemnar den tyvärr inga förhoppningar om att den af oss alla önskade nya eller förbättrade organisationen af vårt landtförsvar alltför brådstörtadt lärer bli genomförd. Att vid en sådan organisation indelningsverket kommer att afskaffas, vill jag ingalunda betvifla vara en åsigt, som på ganska många håll är rådande och antagligen har majoritet för sig; men äfven om så är, lärer väl deraf icke vara en följd, att så länge den gamla organisationen finnes, vi icke deri böra söka vinna de förbättringar, som kunna vara behöfliga. Ju förr en förbättrad organisation af vår armé kan komma att bli genomförd, desto bättre, — ingen kan vara lifligare intresserad derför än den, som bär ansvaret att vara målsman för landtförsvaret. Men det lärer väl vara naturligt, att den nya organisationen, äfven om den i aldrig så mycket kommer att skilja sig från den gamla, likväl, såsom uppvuxen ur den gamla, måste af denna uppfostras; och i denna omständighet ligger sålunda icke något skäl, hvarför man icke skulle tillsätta det antal befälsplatser, som för den nuvarande organisationen anses behöfligt. Jag känner åtminstone icke något förslag till omorganisation af vårt försvarsväsende, som icke kräfver ett större antal befäl, än som nu finnes. För öfrigt ber jag att få erinra, att bland vilkoren för åtnjutande af de nya lönestater, som vid 1875 års riksdag för arméns befäl beviljades, ingick äfven den bestämmelser, "att löntagare vid krigsmakten till lands, hvilken å ny lönestat ingår, skall vara skyldig underkasta sig de förändringar i tjenstgöringsskyldighet och afföningsförmåner, hvilka en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderliga." Sålunda lära väl icke de nya befälsplatser, som möjligen kunna skapas, lika litet som de förut befintliga, kunna anses lägga något hinder i vägen för en blifvande ny organisation. Snarare skulle man kunna antaga, att genomförandet af en förändrad organisation underlättades genom inrättandet af nya befälsplatser, ty ju flera befälsplatser som finnas under den gamla organisationen, dess färre behöfva ju skapas för den blifvande nya.

För öfrigt är det ganska svårt att uttömmande yttra sig om den nu föredragna punkten utan i samband med den 9:de; men då denna Kammare icke, såsom i Första Kammaren, företagit dessa båda punkter samtidigt till behandling, så slutar jag nu med anhållan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den nu föredragna punkten.

Herr Fredenberg: Såsom skäl för afslag å Kongl. Maj:ts förslag till komplettering af det så kallade beväringsbefälet vid en del rege-

Om kompletering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

menten och corpser har Utskottet anfört: "Då fråga om en fullständig organisation af landtförsvaret sedan flere år tillbaka står på dagordningen samt på senare tiden den åsigt allt mer och mer gjort sig gällande, att vid en sådan organisation indelningsverket bör afskaffas, lärer det ej kunna anses lämpligt att nu vid indelta regementen och corpser inrätta nya befälsplatser."

För bedömande af den nu föreliggande frågan anser jag deremot, i motsats till Stats-Utskottet, att det är fullkomligt likgiltigt, om den blifvande nya organisationen af landtförsvaret kommer att byggas på ren värnpligt eller på stamtrupp och beväring, ty i hvilketdera fallet som helst måste det nuvarande befälets antal betydligt ökas. Här har man blott att afgöra, om det är rigtigt och nödvändigt att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, omflytta en öfverflödig befälstillgång vid en corps till andra, som deraf länge lidit känbar brist. Både ur sparsamhetens och det rent militära intressets synpunkt, måste det, enligt mitt förmenande, såväl i afseende å öfningarna under fredstid som i händelse af mobilisering vara rigtigt att använda tillgängliga befälskrafter der de bäst behöfvas, och då Kongl. Maj:ts förslag nu visar, att ett så vigtigt mål kan vinnas utan någon nämnvärd uppoffring från statsverkets sida, så hemtar jag deraf ett ytterligare stöd för mitt yrkande om bifall till den föreslagna åtgärden. Det är visserligen sant, såsom Stats-Utskottet i sitt betänkande yttrat, att frågan om en fullständig omorganisation af landtförsvaret sedan lång tid tillbaka står på dagordningen, men då ingen kan förutsäga, när denna fråga kommer att vinna sin lösning, så anser jag det vara särdeles oklokt att icke afhjelpa befintliga brister och vidtaga anordningar, som äro ändamålsenliga, i den nuvarande arméorganisationen. Då härtill kommer, att den föreslagna åtgärden är af behofvet högst påkallad och derjemte icke kan lägga det ringaste hinder i vägen för en blifvande ombildning af försvarsväsendet, yrkar jag på dessa skäl bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Sven Nilsson: Kongl. Maj:t har i sin proposition om statsverkets tillstånd och behof föreslagit Riksdagen att bevilja ett anslag af 12,340 kr. för beredande af aflöning åt två kaptener och sju löjtnanter vid indelta armén, och att anslaget till Vermlands fältjägarecorps på samma gång skulle minskas med 11,688 kr. 50 öre, så att den förökade utgift, som genom förslagets antagande skulle komma att drabba statsverket, egentligen skulle utgöra blott 651 kr. 50 öre. Tager man endast denna sifferuppställning i betraktande, synes frågan vara särdeles obetydlig. Men om man granskar frågan något närmare, såsom Utskottet gjort, visar den sig helt annorlunda. Utskottet har i afgifvet utlåtande anfört: "Då fråga om en fullständig organisation af landtförsvaret sedan flera år tillbaka står på dagordningen samt på senare tiden den åsigt allt mer och mer gjort sig gällande, att vid en sådan organisation indelningsverket bör afskaffas, lärer det ej kunna anses lämpligt att nu vid indelta regementen och corpser inrätta nya befälsplatser." Jag tror, att detta skäl kan vara alldeles tillräckligt talande för den framställning, Utskottet gjort; och jag ber dessutom

Om komplettering af de s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

få fästa uppmärksamheten derpå, att då såväl Kongl. Maj:t som Riksdagen åtskilliga gånger uttalat den åsigten, att indelningsverket icke är den grund, på hvilken man bör bygga försvaret i en framtid, det icke heller kan vara lämpligt att flytta befäl från den värfvade till den indelta armén. Jag vet icke, om den nuvarande krigsministern hyser denna åsigt, som Regering och Riksdag förut uttalat i denna fråga, men det ser icke så ut, då han vill stärka den gamla arméorganisationen — indelningsverket — genom inrättande af nya befälsplatser. Utskottet har för sin del ansett, att det icke kan vara något skäl att göra detta, utan håller före, att det icke kan vara nyttigt för den stora frågans slutliga lösning, hvilken mening jag äfven för min del delar. Om jag icke missminner mig, har Kongl. Maj:t vid 1875 års Riksdag gjort framställning i samma syfte, som den nu ifrågavarande, hvilken likväl icke vunnit Riksdagens bifall, och detta har varit ett ytterligare skäl för Stats-Utskottet att icke tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts nu gjorda förslag. Om det ifrågavarande befälet vid Vermlands fältjägarecorps, såsom krigsministern upplyst, verkligen är för denna corps öfverflödigt, har det varit vida bättre, och med god hushållning öfverensstämmande, att framställning blifvit gjord om besparing i anslaget för att komma statsverket till godo, till dess man fått fatta beslut i frågan huruvida indelningsverket skall bibehållas eller icke. På dessa skäl får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Björnstjerna: Då ett organisationsförslag, sådant som detta, föreligger till behandling, torde det vara lämpligt att först göra sig sjelf efterföljande frågor, innan man fattar sitt beslut i saken eller till pröfning upptager Utskottets motiv. Den första frågan blir då: äro de regementen, hvarom här talas, verkligen i behof af den ifrågasatta tillökningen i befäl? På denna fråga finner jag svaret icke kunna blifva annat än jakande. Saken gäller här alldeles icke den indelta stammen, utan huruvida det vid dessa regementen skall blifva möjligt att gifva beväringen den öfning, som är föreskrifven. Ingen af Herrarne lär väl vilja bestrida, att icke en högst känbar brist på befäl för beväringen förefinnes vid lifregementets grenadiercorps, för hvilken föreslagits tillsättande af två kaptener af andra klassen. I likhet med hvad redan eger rum vid andra corpser, finnes för närvarande inga 2:dre kaptener. Det är väl då temligen klart, att, när andra årets beväring öfvas samtidigt med linietrupperna skall ett befäl, endast beräknadt för stamtruppen, visa sig otillräckligt för att leda såväl dennas som beväringens öfningar. Någon frågar kanske, huru har man då hittills kunnat hjelpa sig utan tillökning i befäl. Jo, det har gått till på det sättet, att man dels ditkommenderat officerare t. ex. från Vermlands fältjägare, der de icke behöfts, dels har man inkallat till tjenstgöring officerare, som efter afskedstagandet qvarstå i armén, en åtgärd som åtminstone icke medfört besparing för statsverket. Hvad de andra i den Kongl. propositionen omnämnda regementen angår lär väl icke kunna förnekas, att då öfriga regementen i svenska armén äro försedda med, visserligen icke

fulltaligt, men dock något beväringsbefäl, det är mindre lämpligt, att dessa regementen, hvarom här är fråga, skola befinna sig i sämre ställning än de andra. Då jag sade, att de flesta regementen hafva något beväringsbefäl, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att detta befäl endast utgöres af två kaptener och fyra löjtnanter för hvarje bataljon; något underbefäl finnes icke alls. Det är sålunda klart, att äfven dessa regementen lida stor brist på beväringsbefäl; naturligtvis är bristen ännu större vid de regementen, som icke ens hafva dessa kaptener och löjtnanter.

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

Den andra frågan, som jag ansett mig böra ställa till mig sjelf, är denna: har Vermlands fältjägarecorps behof af de befälsplatser, som nu äro föreslagna till indragning. Såvidt jag kan se, är det omöjligt att besvara denna fråga med ja. När det förra Vermlands fältjägareregemente försattes på en bataljon ansåg man, och detta med fullt skäl, att det varit hårdt att genast indraga de öfverflödiga officersplatserna, enär man derigenom för lång tid omöjliggjorde all befordran för de vid denna corps anstälda officerarne. Men å andra sidan är det ju äfven ganska klart, att en bataljon, som exercerar på fyra kompanier, icke kan behöfva sex kompanichefer, likasom att majoren der icke kan behöfva två adjutanter, då ingen annan major i armén har mera än en. Enahanda är förhållandet med löjtnanten och underlöjtnanten. Kan det väl under sådana förhållanden vara lämpligt att bibehålla dessa öfverflödiga befälsplatser der? Det enda skälet härför vore det redan andragna eller att genom indragningen skulle allt avancement inom corpsen afstanna. För min del är jag öfvertygad, att en sådan genast genomförd indragning aldrig varit tillämnad. Detta framgår äfven deraf att Kongl. Maj:t i sin proposition förbehållit sig rätt att tillsätta de nu ifrågasatta nya befälsplatserna "i den mån Kongl. Maj:t pröfvade sådant *vid afgång från fältjägarecorpsen eller eljest lämpligen* kunna ske." Nu frågas, användes då icke det öfverflödiga befälet vid jägarne? Jo visserligen, de kommenderas, såsom jag nyss nämnt, till andra regementen, som hafva brist på befäl, för beväringens öfvande. Dessa officerare hafva sålunda nog fått tjenstgöra, fastän för det mesta vid andra regementen, än det, der de egentligen äro anstälda.

Hvarföre då icke öfverflytta dem från en corps, der de icke behöfvas, till en, der de äro af behofvet högt påkallade, ty att officerarnes antal inom armén icke kan minskas, derom torde tankarne väl vara temligen eniga. Detta har ock Herr Krigsministern tillräckligt påpekat, jag torde icke behöfva återupprepa hans skäl. Jag tillåter mig nu öfvergå till granskning af Stats-Utskottets skäl för afslag å den Kongl. propositionen och vill då upptaga till besvarande just den punkt, den siste värde talaren vidrörde. Han menade att då vid förslag till ny arméorganisation indelningsverket befunnits olämpligt, man icke nu borde ytterligare förstärka detsamma genom tillsättande af nya befälsplatser.

I torden väl alla veta, mine Herrar, att jag icke är någon särdeles vän af indelningsverket såsom sådant. Jag anser det hvarken vara ett lämpligt eller ett tidsenligt försvar för vårt land, men det är

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

mig alldeles omöjligt att bepripa, huru tillsättandet af ifrågavarande officersplatser skall kunna stärka detta indelningsverk.

Om här vore fråga om att inrätta några nya indelta löner eller att upprätta nya indelta trupper, detta vore att stärka indelningsverket, men när officerarne numera endast hafva penningelöner, huru kan det då inverka på arméorganisationen, om en kapten uppbär sin lön i Karlstad eller uti Örebro. Att den föreslagna öfverflyttningen deremot leder till ordning och skick samt följaktligen måste anses vara en förbättring, det torde icke kunna bestridas.

För öfrigt har Riksdagen nyligen beviljat anslag till en helt ny officersplats vid indelta armén. Vid 1878 års riksdag beviljades nemligen icke blott anslag till tre nya officerslöner vid värfvade kavalleriet, utan äfven till en vid Jemtlands hästjägare. Här var icke fråga om transporterande af en officerslön från ett regemente till ett annat, såsom nu är fallet, utan då inrättades en splitter ny lön vid indelta armén. Att detta var en fördel för Jemtlands hästjägare, och i synnerhet för dess beväring, är temligen säkert, men icke förefaller det mig som om indelningsverket derigenom blifvit förstärkt, och lika litet tror jag att nu ifrågavarande transport skall kunna åstadkomma något dylikt.

Man bör undvika att taga till stora ord, såsom Utskottet gjort, när det gäller små saker, och denna fråga är en liten fråga, men som dock kan åstadkomma någon förbättring i det oefterrättlighetstillstånd, som nu råder. När så är, skall man då, derföre att man ännu icke lyckats ombilda hela vårt försvarsväsen, förkasta alla nyttiga och lätt verkställda förbättringar i hvad vi hafva? Eller skulle det måhända anses klokt, om någon som hade för afsigt att bygga om sitt boningshus, innan han ännu gjort upp ritning och förslag till det nya, läte det gamla ramla omkull? Jag tror det icke. Då jag således icke kan godkänna den grund, hvarpå Utskottet byggt sitt afslag, och då Kongl. Maj:ts proposition deremot länder till reda och ordning, tillåter jag mig yrka afslag å Utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Key: Jag tillåter mig först och främst bemärka, att den ärade Krigsministern i början af sitt anförande meddelade en uppgift, som jag med bästa vilja icke kan erkänna vara fullt korrekt. Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet upprepade nemligen några ord, som återfinnas i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition till innevarande års riksdag N:o 3 a pag. 7, der det heter: "Sedan Eders Kongl. Maj:t — — — — — behagade Eders Kongl. Maj:t i sammanhang med den vid 1875 års riksdag genomförda lönereglerings för armén besluta att Vermlands fältjägareregemente skulle förbytas till corps på 500 man och att med bibehållande af befälspersonalen i öfrigt tills vidare oförändrad etc."

Samma ord begagnade Herr Krigsministern äfven nyss i sitt anförande och det är just emot denna del af hans yttrande jag först vill rigta mina anmärkningar. Det förhåller sig nemligen icke alldeles så som Herr Krigsministern både skriftligen och muntligen har

Om komplettering af det s. k. bevärningsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

omförmält. I Riksdagens underdåniga skrifvelse vid 1875 års riksdag N:o 25 pag. 8 — jag angifver här såväl nummer som sida — skref Riksdagen "att Vermlands fältjägareregemente skulle förbytas till en corps på 500 man och med bibehållande af befälspersonalen i öfrigt oförändrad etc." Häraf behagade Herrarne finna att, då Herr Krigsministern nyss förklarade att han ville yttra sig i korthet, han åtminstone yttrade två ord för mycket, nemligen orden: "tills vidare"; ty jag förmodar att Herrarne lära erkänna att då Riksdagen skrifver att befälspersonalen skulle vara i öfrigt oförändrad men proprie motu af Herr krigsministern dertill lägges orden *tills vidare*, derigenom uppstår en väsentlig meningsnyans, för att icke säga meningsskiljaktighet.

Jag ber vidare att i korthet få andraga de skäl, som varit för mig bestämmande att bidraga till det beslut, hvaruti Utskottet stannat i denna punkt.

Jag erkänner villigt, att armébefälet är i allmänhet alldeles för fåtaligt och jag tillåter mig i sammanhang dermed erinra, att jag tillika med flertalet i denna Kammare vid riksdagen 1878 väckte motion om införande af en ny härordning, i hvilken det var föreslaget ett högst betydligt större antal befäl än hvad nu finnes.

Således kan det icke falla mig in att förneka behofvet af ett större antal befäl och att detta behof skall växa alltefter som vårt försvarsväsende utvecklas; men jag påstår att, då man vill öka den indelta arméns befälscorps, så går man på en rakt motsatt väg mot den, som flertalet i denna Kammare alltid uttryckt såsom sin åsigt. Majoriteten i denna Kammare vill icke försvåra den indelta arméns upplösning och uppgående i bättre härordningsformer, den vill icke fastläsa indelningsverket ytterligare. Det är af detta skäl, i väsentlig mån, som man velat afslå det nu framstälda förslaget; och om, med den åsigt och med den förhoppning om en reform som Kammarens majoritet hyser, det synes denna majoritet i allmänhet betänkligt att öka och förstärka den indelta armén, så måste denna betänklighet blifva än större när en befälstillökning föreslås vid samma riksdag, ja, nästan samtidigt med Kongl. Maj:ts proposition om antagande af en ny värnpligtslag. Slutsatserna häraf äro naturliga. Regeringen vill gång efter annan tillöka den indelta armén, man vill göra den mer och mer tjenstbar på rust- och rothållares bekostnad; man vill utveckla det bestående i allt större och större omfattning, men på samma gång tillämpa och utveckla idén om allmän värnpligt; alltså på samma gång behålla indelningsverket och återgå till de gamla utskrifningarne i vidsträcktaste mått, dessa utskrifningar, för hvilka indelningsverket var ett vederlag.

Majoriteten i denna Kammare har okufligt nekat härtill, den har gång efter annan häremot försvarat sig, men på samma gång städse uttalat sin mening rörande den väg, på hvilken den vill öka landets försvar, och den har städse erkänt att en sådan ökning är behöflig. Då sålunda det nu framstälda förslaget är alldeles stridande mot hvad som hittills varit denna Kammares majoritetsåsigt, har Stats-Utskottet, hvars flertal delat denna åsigt, icke kunnat göra annat än yrka afslag å Kongl. Maj:ts framställning. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Om komplettering af det s. k. bevärings-befälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

Herr Statsrådet Rosensvärd: Den siste talaren var så god och vände sig direkt till mig, och jag anser mig derföre vara skyldig lemna honom ett svar. Det är mycket naturligt att han framdrog ordalagen i 1875 års Riksdags underdåniga skrifvelse; men, om så är, så kan det ju också vara ganska naturligt, om jag framdrager ordalydelsen i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen.

Hvad åter beträffar huruvida beslutet att fältjägarecorpsens befäl *i öfrigt* skulle vara oförändradt, ty de orden äro ju lika, grundar sig på ett beslut, som skulle vara konstant för framtiden, eller derpå att det var en organisation, som man tills vidare fastläst, det lärer hvarken han eller jag kunna afgöra. Det senare har all sannolikhet för sig.

I de motiv till den Kongl. propositionen om arméns lönereglering, som vann 1875 års Riksdags godkännande, förekom ett förslag till fältjägareregementets förändring till corps med de orden att tills vidare icke någon annan förändring — jag har nu icke den Kongl. propositionen till hands, men så ungefär voro ordalagen — borde ifrågakomma än indragning af regementschefs- och förste majorsbefattningarne samt uppförande i stället af aflöning till en corpschef; och på grund af denna motivering föreslog Kongl. Maj:t den stat för fältjägarecorpsen, som sedermera af Stats-Utskottet tillstyrktes och af Riksdagen antogs. Således tror jag mig i detta fall hafva lemnat en tillfredsställande förklaring.

Men den värde talaren har äfven sammanbundit denna fråga med en annan. Det kan ju från hans sida vara ganska klokt och rigtigt, men jag tror att det hela vinner mest på att hvarje sak ses för sig, då de icke behöfva hafva något sammanhang. Det säkra är, att hvilken organisation, som i en framtid än kan blifva af Riksdagen godkänd och af Kongl. Maj:t antagen, så kommer densamma att fordra ett befäl och mera befäl än som nu finnes. Att det sålunda icke kan vara något skäl att nedsätta befälets antal, utan att det snarare kan vara skäl att öka detsamma, hvarigenom en större tillgång derå finnes för en framtida organisation, det lärer också från vanlig enkel synpunkt få anses vara rigtigt. Från en annan, *politisk* synpunkt, som kanske har skäl för sig, men hvilka jag icke förmår fatta och som en målsman för armén alltid torde få svårt att fatta, kan frågan möjligen gestalta sig annorlunda. Medan jag har ordet vill jag nämna ännu en sak, nemligen att vid de regementen, till hvilka den nu mindre behöfliga befälsstyrkan vid Vermlands fältjägarecorps vore afsedd att öfverföras, finnes för närvarande en högst betydlig beväringsstyrka och i allmänhet äro dessa regementen de, som hafva det största antalet beväring. Jag vill icke trötta med en uppläsning af siffror härom; uppgifter derom finnas här tillgängliga.

Såsom ett skäl, hvarför den föreslagna omflyttningen af dessa befälsplatser hos mången icke skulle vunnit sympatier, har jag äfven hört anföras, att man befarade, att omflyttningen skulle komma att medföra obehag och svårigheter för officerscorpsen vid Vermlands fältjägare. Ja, det är visserligen sant att i allmänhet hvarje rubbning af bestående förhållanden medför större eller mindre obehag för en eller annan. Men är saken rigtig och nyttig, så får väl den en-

Om komplettering af det s. k. bevärings-befälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

skildes fördel stå tillbaka för det allmännas. Men det är naturligt att den föreslagna rubbningen, om den kommer till utförande, bör företagas med all den misskundsamhet för och all hänsyn till personliga förhållanden, som med sakens framgång är förenlig. Att någon tanke skulle kunna uppstå vare sig hos den nuvarande eller hos en blifvande krigsstyrelse att i det fallet på någon af sina underordnade lägga hårdare tryck, än den yttersta nödvändighet kräfver, är en föreställning, som åtminstone hos mig icke för ett ögonblick kunnat göra sig gällande; och då Kongl. Maj:t, vid framläggandet af sitt förslag, förbehållit sig att såväl tillämpningen af den nya staten för Vermlands fältjägarecorps som tillsättande af de ifrågasatta nya befälsplatserna må ega rum, i den mån Kongl. Maj:t pröfvade sådant vid afgång från fältjägarecorpsen eller eljest lämpligen kunna ske, så har ju Kongl. Maj:t dermed förbehållit sig rättighet att vid tillämpningen iakttaga all skälig misskund och att taga i betraktande alla de förhållanden, som på frågan kunna anses böra ega något inflytande. Så t. ex. när någon af de nuvarande kaptenerna vid corpsen afgår föreställer jag mig, att i hans ställe väl kommer att tillsättas en andre kapten, eftersom en kompanichef icke vidare blifver behöflig. Visserligen är det icke så angenämt att, då man avancerar få tillträda endast andra klassens i stället för första klassens lön, men det är nu en sak, som i det här fallet icke lär kunna hjelpas. Deremot är det alls icke någon nödvändighet att indragningen af subalternofficersplatsen sker i första eller i hvarje succession, och i samma mån som subalternofficerarne afgå från fältjägarecorpsen, så komma nya sådana platser att inrättas på något annat regemente, t. ex. Vermlands regemente, och då bör det väl för en yngre officer vid fältjägarecorpsen, om han annars är duglig, icke möta någon svårighet att varda transporterad till någon af dessa nya befälsplatser. Ett dylikt transportsökande till andra regementen torde så mycket mindre vara förenadt med några svårigheter eller obehag, som en stor del af officerarne vid fältjägarecorpsen alls icke äro vermländingar. Som sagdt, det är alldeles icke någon nödvändighet, att omflyttningen företages genast och på en gång. Hvad Kongl. Maj:t med framläggandet af sitt förslag i främsta rummet afsett, har varit att få så mycken besparing på anslaget, att en regementsintendent kunde vid fältjägarecorpsen tillsättas. Hvad deremot officerskadern beträffar, så kommer den genom omflyttningen att hvarken ökas eller minskas, utan den blir alldeles lika stor som förut.

Emellertid efter jag hört en sådan invändning framkastas, har jag ansett mig böra upptaga den till bemötande. För öfrigt har jag icke något vidare att tillägga.

Herr Hedlund: För den som, i likhet med mig, hade trott, att en af våra för närvarande vigtigaste frågor vore åstadkommandet af en genomgripande omgestaltning af vårt försvarsväsende, måste i sanning en debatt, sådan som denna, förefalla icke så litet egendomlig. Man tänke sig, för att använda en känd liknelse, att man i en stad kommit till insigt om att dess brandväsende är odugligt från början

Om kompletteringen af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

till slut och att, under det några personer, som behjertat vådan af ett sådant tillstånd, ifrigt sysselsätta sig med utvägar för dess afhjelpande, man tänke sig, säger jag, att under samma tid förvaltningen egnade sina omsorger åt bestämmande af färgen och formen på klaffarne på brandkarlarnes kappor, eller huru många pinnarne böra vara i hvarje brandstege, eller låt vara till och med att anskaffa några flere stegar. Man egnar den största samvetsgrannhet till att uträkna kostnaden för hvarje sådan pinne eller stege och man slösar den varmaste argumentation på att visa nödvändigheten af klaffar eller stegpinnar. För den som anser, att härom nu icke är fråga, utan att fråga är om att söka åstadkomma något helt och stort, för honom saknar en sådan debatt allt annat intresse än ur kuriositetens synpunkt.

Här har emellertid från det håll, der man anser dessa 7 à 8 nya officersplatser — eller rättare sagdt deras omflyttning från ett regemente till andra — såsom ett så ytterst vigtigt moment i utbildningen af vårt försvarsväsende, frågats: behöfver då icke svenska armén ett större antal befäl än den nu har?

Så djerft det än kan låta, skall jag taga mig friheten att svara derpå. Nej, mine Herrar, den behöfver det *icke*, nemligen under vissa förutsättningar. I närvarande stund har svenska armén såsom en sluten organisation större befäl än de flesta arméer i verlden. Vi hafva på vårt effektiva infanteri en officer på hvar adertonde eller nittonde man af truppen. Hvad deremot underbefälet angår, är förhållandet något annorlunda.

När det är fråga om att öka befälet, har man dock i bakgrunden att hufvudsakliga ändamålet dermed är beväringens mobilisering. Men nu hafva vi ju ingen organisation för denna bevärings införlifvande med armén. Jag ser visserligen en högt uppsatt officer skaka på hufvudet öfver detta tal, men jag tager ändock icke ett enda ord tillbaka. "Vi behöfva ökadt befäl för mobiliseringen" heter det, allt med hänsyn till detta hemliga papper, som skall visa vägen, huru vår armé förenad med ett större antal åldersklasser beväring skulle kunna mobiliseras. Jag får säga att detta papper väl är det märkvärdigaste recept, som någonsin blifvit gjordt. Ty eljest tyckes det väl, som skulle en mobilisering icke kunna göras förrän man förut fått en organisation färdig i dess minsta detaljer och dertill hörer beräkningen af huru mycket manskap jag har och att jag har fullt antal befäl till detta manskap. Skulle nu detta kunna vinnas med dessa 8 à 9 officerare, vore det särdeles lyckligt, men jag fruktar att vi få lägga till ett par nollor för att vinna detta ändamål.

Jag nämnde att vårt befäl i förhållande till vår effektiva infanteristyrka till *antalet* icke står tillbaka för andra länders, men hvari jag vågar påstå att det står framför, det är i afseende å *kostnaden* för dess underhåll. Med ledning af de sifferuppgifter, jag här har till hands, kan man beräkna den ungefärliga kostnaden för svenska arméns befäl, deri då icke inbegripet vare sig den högre arméförvaltningen eller krigsskolorna, till närmare 5 millioner kronor. Fördelas detta på den krigsstyrka och framför allt på de öfningsdagar,

som vår armé har, skall man förvånas öfver huru dyrt svenska folket får betala befälet för sin armé.

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

Man må väl förundra sig öfver att Stats-Utskottet verkligen velat afslå en så anspråkslös begäran, med hvilken Kongl. Maj:t här framkommit, men denna förundran torde minskas, om man erinrar sig det gamla godkända bibelspråket, som säger "att man icke bör sätta en ny klut på ett gammalt kläde". Man vill nemligen icke gerna göra detta, när man anser att klädet är så bristfälligt, att det icke ens tål vid att sys på. Man anser tiden nu vara inne för att genomföra en ny härordningsplan i stort, men man anser det vara lämpligt att sysselsätta sig med så obetydliga saker, som den, hvarom här är fråga. Och det torde vara så mycket mindre skäl att fästa någon vigt dervid, som vi ju stå inför ett förslag till värnpligtslag, som skulle kunna göra det möjligt för Kongl. Maj:t att i kommandoväg uppbåda ett hundratusental man beväring och att efter sitt Statsråds hörande uppbåda ännu ett hundratusental, med ett ord, ett förslag, som medgifver inkallandet af en så stor krigsmassa, att den knappt skulle kunna få någon tillstymmelse till ledning. Det blefve då frågan, icke om ett *fåtal* officerare, utan om *hundratal*.

Det är, som sagdt, med förundran — ehuru man kanske ej bör förundra sig deröfver — som man nu står mellan dessa ytterligheter af å ena sidan nu föreliggande, varmt förfäktade förslag rörande en 8 à 9 officerare och å andra sidan nyssnämnda värnpligtsförslag, som skulle medgifva uppbådandet af hundratusentals personer, utan någon organisation.

Herr von Rehausen: Det har från flera håll hörts som skulle någon tvekan förefinnas att bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, icke derföre som skulle man icke inse att en tillökning af det så kallade beväringsbefälet eller af befälet i allmänhet är af behofvet påkallad och icke heller derföre att man icke gerna skulle vilja lemna sitt bifall till en sådan af Kongl. Maj:t gjord framställning, utan derföre att den står i samband med frågan om indragning af en del af befälet vid Vermlands fältjägarecorps. Jag har hört uttalas den föreställning att denna indragning skulle kunna åstadkomma stora olägenheter för officerarne vid denna corps och fördröja deras befordran.

Men då Kongl. Maj:t i sin proposition säger, "att såväl tillämpningen af den nya staten för Vermlands fältjägarecorps som tillsättande af nyssnämnda nya befälsplatser vid indelta armén må ega rum i den mån Kongl. Maj:t pröfvar sådant vid afgång från fältjägarecorpsen eller eljest lämpligen kunna ske", och Herr Chefen för Landtförsvarsdepartementet derjemte afgifvit ytterligare förklaring i denna syftning, synes mig, att all tvekan i denna fråga borde försvinna. En ärad talare har nyss, så vida jag icke missförstod honom, sökt bevisa, att någon tillökning i befälet icke behöfs. Jag kan icke fatta detta, utan tror tvärtom, att icke någon kan förneka att en sådan tillökning är af högsta behofvet påkallad, och af egen erfarenhet vet jag mer än väl, att det alltid är stor och känbar brist på befäl vid våra regementsmöten; detta är äfven fallet vid de större

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

regementena, der officerscorpsen är fulltalig eller åtminstone anses vara det. Isynnerhet är denna brist känbar under 2:dra årets beväringsöfningar, som sammanfalla med regementsmötena, ty under största delen af denna tid skall beväringen och stammen öfvas hvar för sig; dessutom erfordras särskildt befäl vid underbefälsskolorna och till åtskilligt annat, hvarjemte man ju icke kan förekomma ett eller annat sjukdomsfall bland befälet.

Vid nu ifrågavarande regementen är denna brist på befäl isynnerhet känbar.

Vid lifregementets grenadiercorps saknas två kaptensplatser af 2:dra klassen och vid hvart och ett af de öfriga 7 regementena är det fyra löjtnanter af 2:dra klassen mindre än på andra regementen, der tillgången på befäl likväl i allt fall visar sig otillräcklig. Den lilla tillökning, som af Kongl. Maj:t nu begäres, är således af allra måttligaste slag. För att gifva stöd åt min åsigt om behofvet af ytterligare ökning af öfningsbefälet, och då det dessutom torde vara af intresse för en och annan, vill jag meddela en förteckning öfver den stora öfningsstyrka, som under år 1879 öfvades samtidigt med gamla stammen:

vid Lifregementets Grenadiercorps		490	man.
„ 2:dra Lifgrenadier-regementet		733	„
„ Vestgöta	d:o	1,802	„
„ Bohusläns	d:o	1,199	„
„ Nerikes	d:o	986	„
„ Vermlands	d:o	979	„
„ norra skånska	d:o	998	„
„ södra d:o	d:o	509	„

Det torde af dessa siffror, hvilka äro fullt tillförlitliga, lätt inses, hur stort behofvet är af ett så kalladt beväringsbefäl.

Utskottet har såsom skäl — och detta är snart sagdt det enda skälet — för sitt afslag anfört, att frågan om en fullständig organisation af vårt landtförsvar sedan flere år tillbaka står på dagordningen och att det derför icke vore lämpligt att nu inrätta nya befälsplatser vid indelta armén. Jag vill då först och främst erinra derom, att uttrycket "inrätta *nya* befälsplatser" är något oegentligt, ty det är här endast fråga om att öfverflytta redan befintliga befälsplatser från en corps till andra och alldeles icke att inrätta nya sådana. För det andra, om äfven en organisation af landtförsvaret står på dagordningen, är det ju ändå fara värdt att denna kan låta vänta på sig ganska länge och bör således icke hindra att man under tiden vidtager några smärre förbättringar, hvilka aldrig kunna motverka en blifvande organisation, hurudan den än må gestalta sig, ty i alla händelser fordras befäl och om detta då finnes på det ena eller andra stället, torde icke inverka på saken.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Herr Key: Jag skall icke vidare, än jag gjorde förra gången, då jag hade ordet, ingå på frågan om vår härordnings ombildning i

Om komplettering af det s. k. bevärings-befälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

stort; dertill är nu föreliggande fråga, enligt mitt förmenande och efter hvad en vän och talare på göteborgsbänken tydligt visat, alldeles för liten. Deremot skall jag tillåta mig att med några ord bemöta den ärade Herr Krigsministerns senaste anförande.

Jag medgifver visserligen att då varande Chefen för Landtförsvarsdepartementet vid 1875 års riksdag yttrade sig till statsrådsprotokollet (bil. 3 a, pag. 5) på följande sätt: "Jag får i underdånighet hemställa, att Vermlands fältjägare-regemente må förbytas till corps på 500 man, och att, med bibehållande af befälspersonalen i öfrigt tills vidare oförändrad" etc. Sagde statsråd begagnade då till statsrådsprotokollet ordalagen "*tills vidare*" oförändrad" och detta har jag aldrig förnekat, men mitt påstående om vigten af Riksdagens beslut och skrifvelse qvarstår deremot ovederlagdt. Jag har äfven denna Riksdagens skrifvelse här. Den börjar sålunda: "på grund af hvad sålunda och i öfrigt förekommit, har Riksdagen vid denna hufvudtitel fattat följande beslut: att — att — att — och så slutligen: "att Vermlands fältjägareregemente skall förbytas till en corps på 500 man och, med bibehållande af befälspersonalen i öfrigt oförändrad" etc. Orden "tills vidare" äro der uteslutna.

Nu kan det visserligen sägas vara en smaksak, antingen man tycker mera om Krigsministerns anförande till 1875 års statsrådsprotokoll eller Riksdagens samma år fattade beslut och deraf föranledda skrifvelse. Men då man, såsom Herr Krigsministern gjort, just på den förutsättning att personalen skulle i öfrigt *tills vidare* förblifva oförändrad, bygger sin argumentation och säger: "då nu så är förhållandet, har jag ansett *tiden vara inne* att ordna befälsstyrkan" etc. — då är det icke likgiltigt, om man från år 1875 citerar Krigsministerns yttrande till statsrådsprotokollet eller Riksdagens formliga beslut.

Man kan om det ifrågavarande citatet säga, att det är "en händelse, som ser ut såsom en tanke". Emellertid förhåller det sig dermed såsom jag nu uppgifvit. Det var endast detta jag velat vidhålla; för öfrigt yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Det är verkligen ganska obehagligt att komma i strid med Herr Key i en sådan fråga som den nu föreliggande. Jag vill blott anmärka, att Herr Keys argumentation går ut på, att 1875 års Riksdag skulle hafva beslutat, att Vermlands fältjägarecorps skulle för all framtid hafva sex kompanichefer för fyra kompanier.

Grefve Björnstjerna: Jag skall icke med många ord upptaga tiden. Frågan är redan afgjord och fallen i Första Kammaren, och man bör derföre söka inskränka diskussionen så mycket som möjligt. Jag måste dock bemöta Herr Hedlunds senaste yttrande. Herr Hedlund påstod att Krigsministern och jag alltför patetiskt framhållit sakens vigt. Men det förhåller sig alldeles tvärtom. Vi hafva sagt att saken är ganska liten, men att den tjenar till att åtminstone införa en viss ordning. Ingen af oss har påstått, att den i nämnvärd

Om komplettering af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

mån inverkar hvarken på organisationen af armén eller dess styrka. Det patetiska behandlingssättet af denna fråga kan då med mera skäl skrifvas på Herr Hedlunds egen räkning. Herr Hedlunds tal om den der märkvärdiga brandcorpsen var verkligen ganska patetiskt, synnerligast vid ordandet om nödvändigheten att uppsöka den rätta mannen för att omgestalta det hela. Jag är öfvertygad att Herr Hedlund redan sedan länge tror sig hafva funnit nämnda man. Jag upptar Herr Hedlunds exempel och får då nämna att jag haft något att göra med ordnandet af brandväsendet här i staden. Jag tror, att detta nu är ganska bra; men innan det nya ordnades, funno vi det vara nödvändigt att, så godt sig göra lät, uppehålla det gamla; vid öfvergången till det nya systemet, befans sedan mycket af det gamla användbart; så torde äfven här vara förhållandet.

Herr Hedlunds yttrande, att vi hafva öfverflöd på befäl och att detsamma blott bör beräknas för stamtruppernas öfningar, men deremot icke för beväringens, så länge dess nuvarande organisation eger bestånd, detta innebar något för mig helt och hållet nytt. Visserligen är beväringsinstitutionen för närvarande icke på ett tillfredsställande sätt ordnad, men så länge 2:dra klassens beväring hvarje år öfvas tillsammans med stamtruppen och denna beväring uppgår till omkring 16,000 man, men saknar till stor del allt befäl, så torde vårt befäls otillräcklighet vara påfallande. Det är således, alldeles tvärtemot Herr Hedlunds påstående, obestridligt att bristen på befäl inom vår armé är större än i något annat land.

Det torde en annan gång blifva tillfälle att vidare utveckla denna sak. För närvarande vill jag blott med anledning af Herr Hedlunds tal om de stora kostnaderna för befälets aflöning i förhållande till de korta öfningstiderna tillägga, att arméns befäl icke har någon högre önskan än att få göra mera tjenst. Kan denna önskan icke uppfyllas, så är åtminstone felet icke att söka hos befälet.

Herr Hedlund: Jag vill blott korrigera en missuppfattning af mitt förra yttrande. Jag nämnde, att tillräckligheten eller otillräckligheten af arméns befäl beror på den förutsättning, från hvilken man utgår. Stannar man vid den *nuvarande* organisationen, lärer väl befälsantalet icke vara otillräckligt. Afser man deremot något nytt, så är antalet befäl icke allenast ringa, utan till den grad otillräckligt, att man måste sätta ett par nollor efter de siffror, hvarom nu är fråga, för att komma upp till det erforderliga antalet. Det är hvad jag sagt i afseende på frågan om befälets tillräcklighet eller otillräcklighet.

Hvad åter beträffar kostnaden för befälet, så har jag icke sagt att detta är *befälets* fel; men jag ber att få komplettera mitt yttrande: det är *systemets* fel, att man anställer personer med fast årligt underhåll för en så ringa tjenstgöringstid som nu är fallet. Och det är att drifva detta system till en ännu högre ytterlighet, då man vill gifva årslön till och med för de få dagar, som beväringen samöfvas med stamtruppen, då den nu åtminstone afser en tjenstgöringstid af ett par månader om året. Om jag icke missuppfattade den siste ärade talarens argumentation, så gick den nemligen derpå ut, att då

vid slutet af andra klassens öfningar, denna beväringsklass samöfvas med linien i trupp, så är det för detta ändamål den föreslagna tillökningen i officerspersonalen kräfves. Det blefve ju, som jag sagt, att anställa befäl med fast aflöning för blott några få dagars tjenstgöring.

Om kompletteringen af det s. k. beväringsbefälet vid en del regementen och corpser. (Forts.)

Jag ber få nämna att det finnes ett system, som korrigerar allt detta, det till hvilket jag hoppas vi en gång skola komma, nemligen ett väl genomfördt milissystem, der hufvudmassan af befälet arbetar för *tjenstgöringspenningar.*

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner å de yrkanden, som blifvit gjorda, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 6

Mom a)

Bifölls.

Uti *mom. b)* hade Utskottet hemstält,

att Kongl. Maj:ts förslag om uppförande å Smålands grenadierbataljons stat af aflöning för en regementsintendent, 3,380 kronor, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Om anslag till aflöning åt en regementsintendent vid Smålands grenadierbataljon.

Sedan föredragning skett af denna hemställan, mot hvilken Herrar *F. Hederstjerna* och Friherre *C. Hochschild* inom Utskottet reserverat sig under yrkande, att å Smålands grenadierbataljons stat måtte till lön för en regementsintendent uppföras 2,800 kronor, lemnades ordet, på begäran, till

Grefve Björnstjerna, som yttrade: Det förefaller mig besynnerligt, att man fortfarande vill att samma regementsintendent skall sköta befattningen vid två så olika corpser som ett kavalleri- och ett infanteriregemente. Regementsintendentsbefattningen är ju icke afsedd endast för förhållandena i fredstid utan den måste äfven uppehållas vid en möjligen blifvande mobilisering. I detta fall torde jag få medhåll af Herr Hedlund, ty detta ingår ju i den af honom gillade arméorganisationsfrågan. Huru skall det gå till vid en blifvande mobilisering? Skall man hugga intendenten midt itu och skicka den ena halfvan med husarerna och den andra med grenadiererna? Jag frågar blott.

För min del yrkar jag, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifaller den Kongl. propositionen på det sätt den af Första Kammaren blifvit utan votering bifallen eller att en intendent tillsättes vid Smålands grenadierer, men att lönen bestämmes till 2,800 kronor.

Om anslag till aflöning åt en regementsintendent vid Smålands grenadierbataljon. (Forts.)

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Rosensvärd: I denna fråga ber jag att få lemna några upplysningar.

Då man stöder sin åsigt, att en särskild regementsintendent vid Smålands grenadierbataljon icke är behöflig, derpå, att denna corps jemte Smålands husarregemente hittills haft gemensam regementsskrifvare, ber jag att få erinra, att båda dessa corpser ursprungligen utgjorde ett regemente med gemensamt indelningsverk. Då regementet sedermera skildes åt i 2:ne corpser, blef regementsskrifvarebefattningen fortfarande gemensam för dessa. Huruvida detta var fördelaktigt, lemnar jag derhän. Men aflöningsförhållandena vid Smålands grenadierbataljon och Smålands husarregemente voro dock fortfarande grundade på det ursprungligen gemensamma indelningsverket. Genom 1875 års lönereglering har den förändring vidtagits i indelta arméns aflöningssätt att de indelta tillgångarne, nemligen boställena, räntan och tionden, blifvit till statsverket indragna, och indelta armén aflönas numera med kontanta medel. I sammanhang med denna förändring beslöt Riksdagen på Kongl. Maj:ts framställning, att regementsskrifvarebefattningarne skulle indragas. I sammanhang härmed får jag erinra om, att en hvar af dessa båda corpser haft sin särskilda regementskommissarie. Regementsintendenten är afsedd att ersätta *regementsskrifvaren* i afseende å aflöningsverket och *regementskommissarien* i afseende å handhafvandet af regementets öfriga ekonomi. Regementsintendenten står direkt under chefen, som på grund af gällande föreskrifter är ansvarig för regementets tjenstbarhet såväl i ett som annat afseende. Regementsintendenten har bestyr med regementets hela ekonomi under kontroll af en förvaltningsdirektion.

Nu hemställer jag om det under dessa förändrade förhållanden kan vara ändamålsenligt eller ens verkställbart, att en regementsintendent har två chefer och ansvarar inför två förvaltningsdirektioner. Hvilken af dessa chefer är hans egentlige förman, hvem är det som skall kontrollera honom? Huru förekomma sammanblandning af hans uppbörd från den ena eller andra sidan?

Det är dessa enkla förhållanden, som framkallat behofvet af en särskild uppbördsman vid en hvar af dessa corpser.

Herr von Rehausen: Jag har ingenting att tillägga till hvad den föregående, ärade talaren yttrat rörande denna punkt och ber derföre endast att, instämmande deruti, få yrka det Kammaren med afslag å Utskottets hemställan, bifaller den Kongl. propositionen.

Friherre Leijonhufvud: Vi hörde nyss ett ståtligt föredrag af Herr Hedlund, deri han började med att tala om huru vi på knappar och dylika småsaker använda för mycket tid och penningar, hvarefter han slutligen kom till den åsigten att hela systemet vore felaktigt. Jag hade redan då vid hans anförande ämnat begära ordet för att säga att jag icke i något hänseende kunde instämma med honom. Han yttrade att en mobilisering icke kunde försiggå förr än en fullständig arméorganisation kommit till stånd. Ja, en mobilisering kan icke försiggå *väl* derförinnan. Men huruvida åter en mobilisering

Om anslag till aflöning åt en regementsintendent vid Smålands grenadierbataljon. (Forts.)

skall ske, det är något, som beklagligen icke under alla förhållanden beror på oss att bestämma. Skulle vi öfverraskas af krig, så måste med eller mot vår vilja vår befintliga krigsstyrka mobiliseras och jag skulle ingenting högre önska än att vi då vore fullständigt förberedda och försedda med allt hvad som derför erfordras. Dit hörer manskap och befäl och en mängd andra personer, som i alla händelser måste finnas.

För min del skulle jag önska, att allt som för en mobilisering erfordras med ens anskaffades; då emellertid så icke kan ske, ber jag dock att få fästa uppmärksamheten derpå att det finnes åtskilliga saker, som *måste* finnas, och hvilka kunna fortfarande blifva användbara äfven efter en blifvande omorganisation, och dit höra personer med vana att sköta truppens ekonomiska angelägenheter vare sig denna trupp nu heter Smålands grenadierbataljon eller något annat. Förvaltning måste finnas, det må nu vara för stamtrupp, mobiliserad beväring eller *milis*, såsom Herr Hedlund påyrkar.

Jag kan icke nog beklaga att vid senaste omreglering hänsyn togs hufvudsakligen till förhållandena under fredstid; men så har ju alltid skett vid hvarje *ny* reglering. Om emellertid regementsintendentsbefattningen skall uppfylla sitt ändamål, huru låter det då tänka sig att två regementen skola kunna reda sig med en och samma intendent? Jo, säger man, de äro ju förlagda på en gemensam regementsplats. Ja, i fredstid kan detta skäl få gälla hvad det kan; men huru skall det tillgå under ett krig?

På dessa och de af Herr Krigsministern anförda skäl ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i enlighet med Första Kammarens beslut, eller att lönen bestämmes till 2,800 kronor.

Herr Nordenskjöld: Jag ber endast att få i korthet påpeka, att regementsintendentsbefattningen är af den ansvarsfulla beskaffenhet, att den nödvändiggör att intendenten städse måste vistas i närheten af sin chef. Nu inträffar det att den nyutnämnde chefen för Smålands husarer troligen kommer att bosätta sig mycket långt ifrån chefen för Smålands grenadierer och huru skall det då gå? Jag tillåter mig särskildt fästa Kammarens uppmärksamhet derå att en regementsintendent icke såsom de forna regementskommissarierna behöfver ställa någon uppbördsborgen, utan att hela ansvaret för den ekonomiska förvaltningen likasom ock all skriftvexling rörande densamma hvilar på regementschefen. Detta åter förutsätter att regementschefen för att kunna utöfva vederbörlig kontroll i sådant hänseende och för att kunna inhemta erforderliga upplysningar oupphörligt behöfver hafva intendenten i sin närhet. Detta låter sig emellertid uti ifrågavarande fall icke göra i anseende till af mig antydda och af Herr Krigsministern vitsordade förändrade förhållanden, och detta ensamt utgör för mig en tillräcklig anledning att förena mig med nästföregående talaren i hans yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts under denna punkt framstälda proposition.

Om anslag till aflöning åt en regementsintendent vid Smålands grenadierbataljon. (Forts.)

Herr C. A. Larsson: Vid såväl den föregående, som vid den nu föredragna punkten torde Herrarne finna, att det icke egentligen varit sjelfva summan, som föranledt Utskottets afstyrkande hemställan. Inom Utskottet gjorde sig nemligen beträffande denna fråga den åsigt gällande, att sedan Riksdagen så nyligen bifallit allt hvad Kongl. Maj:t i framlagda organisationsförslaget för arméns befäl begärt, Riksdagen å sin sida också kunde hafva berättigade anspråk på att den sålunda genomförda organisationen icke skulle så snart derefter blifva föremål för rubbningar, sådana som de, hvilka här blifvit ifrågasatta; och man har motsatt sig föreliggande Kongl. proposition just för att förekomma att förslag till dylika rubbningar i af Riksdagen, på Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, beviljade och sedermera af Kongl. Maj:t till framtida efterrättelse fastställda stater, skola vid hvarje riksdag återkomma. Utskottet har hvarken af statsrådsprotokollet eller eljest funnit att sådana förhållanden inträffat, som nu skulle föranleda behofvet af en särskild intendent vid ifrågavarande bataljon.

Jag inskränker mig i korthet till att yrka bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr von Rehausen: Jag vill endast förändra mitt yrkande om bifall till den Kongl. propositionen till yrkande om bifall till Herr Hederstjernas och Friherre Hochschilds reservation.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag vill blott med anledning af hvad som yttrats af en talare här midt emot säga, att 1875 års lönereglering var, såsom orden lydde, en *lönereglering*, icke något *organisationsförslag*, och detta senare så mycket mindre som Kongl. Maj:t redan vid samma års riksdag framlade, väl icke till beslut, men dock till Riksdagens kännedom, det förslag till omorganisation af armén, som i allmänhet benämnts 1875 års förslag. Häraf torde tydligen framgå att den verkstälda lönegleringen endast var en sådan och icke någon organisation.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, det af ofvan omförmälda reservanter i ämnet framstälda förslag måtte antagas; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den som bifaller hvad Stats-Utskottet hemstält i 6:te punkten mom. b. af Utlåtandet N:o 8 röstar:

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets berörda hemställan, antagit det förslag, som innefattas i Herrar F. Hederstjernas och Friherre C. Hochschilds vid punkten fogade reservation.

Omröstningen, i vanlig ordning verkstäld, visade 97 ja mot 59 nej, i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 7—9

Blefvo äfvenledes bifallna.

Punkten 10:

Kongl. Maj:t hade föreslagit:

Angående organisation af ett fästnings-artilleri.

att af nuvarande Svea och Göta artilleriregementen tillhörande 6 fästningskompanier måtte, i den mån Kongl. Maj:t pröfvade sådant kunna ske, organiseras ett från fältartilleriet skildt fästningsartilleri;

att till en början 4 af ifrågavarande kompanier måtte få, i mån af tillgängliga medel, tillökas hvart och ett med en löjtnant af 1:sta klassen, en sergeant af 1:sta klassen samt tre förste konstaplar, sex andre konstaplar, tio artillerister och volontärer, eller tillsammans 19 man i nummer;

att fästningsartilleriets stab måtte utgöras af:
en öfverstelöjtnant, chef,
en major, artilleribefälhafvare å Vaxholm,
en sergeant af 1:sta klass, regementskommissarie å nämnda fästning, samt en andre bataljonsläkare;

att till fästningsartilleriet måtte få dels öfverflyttas lämpligt antal af tygstats- och förrådspersonalen från Svea och Göta artilleriregementen, dels tillsättas en förrådsförvaltare å Vaxholm;

att fästningsartilleriets personal måtte få åtnjuta samma aflönings- och öfriga förmåner, som enligt gällande stater och författningar tillkommo personalen vid fältartilleriregementena, dock att regementsofficer vid fästningsartilleriet erhölle lönetillägg och fourageersättning endast för en tjenstehäst;

att öfverflyttningen till fästningsartilleriet egde rum endast i den mån sådant, utan kränkning af förvärfvade rättigheter, pröfvades kunna ske;

att till genomförande af denna förändring måtte, utöfver de nu för befintliga fästningskompanier jemte befäl anslagna medel, ej mindre anvisas anslaget till reservartilleriet, 31,275 kronor, i den mån det vore eller blefve tillgängligt, än äfven beviljas ett nytt anslag af 37,503 kronor, att tillsvidare uppföras å artilleriregementenas anslag för att

Angående organisation af ett fästningsartilleri. (Forts.)

sedermera, efter organisationens genomförande, till vederbörliga anslag öfverflyttas; samt

att de besparingar, som kunde under öfvergångstiden å de för fästningsartilleriet sålunda afsedda medel uppkomma, måtte af Kongl. Maj:t disponeras för de med uppsättningen af nytt manskap och eljest med organisationens genomförande förenade kostnader samt till upprätthållande af garnison å Vaxholm—Oskar Fredriks borg;

hvarjemte Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med nu omförmälda förslag, gjort framställning derom, att reservationsanslaget till Svea, Göta och Vendes artilleriregementen, hvilket, om hvad nu blifvit angående fästningsartilleriet föreslaget vunne bifall, borde i riksstaten uppföras under namnet: "Artilleriet" och som för närvarande utgjorde 1,091,965 kronor 49 öre, måtte i jemnadt tal till 1,129,469 kronor förhöjas.

Utskottet hade tillstyrkt,

att med bifall till hvad Kongl. Maj:t i fråga om fästningsartilleriets organisation föreslagit, anslaget till "Artilleriet" måtte till 1,129,469 kronor upptagas.

Mot hvad Utskottet sålunda hemstält hade reservation inom Utskottet afgifvits af Herrar *E. Key*, *Liss Olof Larsson*, *Carl Ifvarsson*, *O. B. Olsson*, *C. A. Larsson*, *Nils Petersson*, *Sven Andreasson*, *Sven Nilsson*, *Jan Andersson*, *Ola Andersson* i Burlöf och *J. E. Johansson*, hvilka för sin del, på angifna skäl, ansett sig böra tillstyrka, att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Sven Nilsson, som yttrade: Som Kammaren torde hafva sig bekant, finnes en reservation bifogad Utskottets betänkande vid denna punkt, i hvilken reservation jag och några andra af denna Kammares ledamöter framstält ett förslag, innefattande ett afslag af Kongl. Maj:ts framställning rörande organisation af ett fästningsartilleri. Jag behöfver icke utveckla de skäl, som finnas uttalade i denna reservation, då de af Kammaren redan äro kända, utan inskränker mig till att helt enkelt på grund af den motivering, som åtföljes af reservationen, yrka afslag af Kongl. Maj:t proposition.

Herr Lindmark: I olikhet med den siste ärade talaren, som var mycket fåordig och säkerligen icke ansåg det behöfligt att utveckla reservanternas motiv, finner jag en osökt anledning att, med fästadt afseende på reservationens innehåll, litet närmare undersöka dessa motiv, och jag beklagar, om jag dervid kommer att bryta mot det nyss citerade vördnadsvärda bibelspråket, att man icke bör sätta än ny klut på ett gammalt kläde, ty slutet på mitt resonnement blifver att jag yrkar bifall till den Kongl. propositionen.

Angående organisation af ett fästningsartilleri. (Forts.)

Reservanterne säga: »det föreliggande förslaget skulle alltså föranleda rubbningar i försvarsväsendet och, då Utskottet hyser den åsigt, att försvarsväsendets ordnande bör i ett sammanhang företagas», — den gamla frasen — "har Utskottet ansett sig icke kunna Kongl. Maj:ts förevarande förslag understödja, helst Kongl. Maj:t torde vara oförhindrad att i afseende å fästningskompaniernas organisation vidtaga de förändringar, som må finnas lämpliga och med redan beviljade anslag kunna genomföras." Och så säges det förut, att, genom att till genomförande af denna förändring lemna anslaget till reservartilleriet, omkring 30,000 kronor, detta skulle föranleda till en inskränkning i fältartilleriets styrka.

Jag vågar hysa den föreställningen, att de motiv, som här framstälts af reservanterne, icke äro de verkliga, utan tror jag mig med visshet kunna förutsätta, att bakom dem ligga andra som varit bestämmande. Man kan nog föreställa sig, hvilka dessa motiv äro.

De kunna vara, att man anser detta förslag såsom en början till en ny organisation, som man fruktar skall komma att medföra nya kostnader. Detta är säkerligen det verkliga motivet, ty annars vore det besynnerligt, om en Kammare, hvilken, såsom denna, gjort sig känd för sparsamhet, icke skulle vilja ingå på Kongl. Maj:ts förslag, som dock onekligen för närvarande skulle medföra en icke så obetydlig besparing. Genom upphörande af garnisonskommenderingarne till Vaxholm skulle nemligen uppkomma en besparing af omkring 44,800 kronor, och den verkliga besparingen skulle således uppgå till något mer än 7,000 kronor, om Kongl. Maj:ts förslag antages.

Frågan gäller således här i främsta rummet: har det nuvarande reservartilleriet visat sig så gagneligt, att det bör bibehållas? Ifrågavarande artilleri har nu funnits till i åtta år, och, som man af officiella uppgifter känner, finnas vid detsamma endast 4 officerare, 2 underofficerare och 10 konstaplar, medan man vid dess organiserande hoppades kunna uppbringa dess numerär till omkring 400 man, befäl, underbefäl och manskap. Då emellertid nu organisationen visat sig icke motsvara det åsyftade ändamålet, kan det ju icke vara någon skam att erkänna, att man misstagit sig. Ingen kan ju tvinga personer att ingå vid detta vapen. Om således medlen kunna fördelaktitigare användas, hvarför icke då göra det? Om vidare, såsom här är påpekadt, dessa kommenderingar till Vaxholm, hvilka städse, när efterräkningarne kommit, varit en nagel i ögat på många inom denna Kammare, kunde borttagas, hvarför icke då göra det, när en besparing härigenom vinnes? Frågan blir nu i andra rummet den: är tiden inne att organisera detta fästningsartilleri? För min del är jag derom fullt öfvertygad. Förhållandena äro icke de samma nu som förr. Att sköta fästningskanoner och att sköta fältartilleriets kanoner med deras anspann, det är nu mera två vidt skilda saker, som hvar för sig fordra ett för de olika ändamålen fullt utbildadt befäl och fullt utbildadt förhandsmanskap. Kongl. Maj:t har äfven, såsom mig synes med rätta, lagt mycken vigt uppå, att detta fästningsartilleri måtte få sin särskilda personal.

Dessutom är jag personligen som yrkesman intresserad för denna

Angående organisation af ett fästningsartilleri. (Forts.)

fråga, synnerligen derför, att om man går till den del af Kongl. Maj:ts proposition, som afhandlas i nästa punkt af Utskottets betänkande angående anslagen till marinregementet, så finner man der, att Kongl. Maj:t antyder, att detta anslag för upprätthållande af garnisonen i Karlskrona skulle kunna användas till stärkande af fästningsartilleriet, om jag icke misstager mig, hufvudsakligast för bemanning af Kungsholms fästning med öfvadt befäl och förhandsmanskap. Det är beklagligt nog, att vi icke hafva mer än sex fästningskompanier med mycket ringa officersstyrka. Dessa kompanier äro förenade med Svea och Göta artilleriregementen och sakna sjelfständig ställning. Ännu beklagligare är, att fästningsartilleriet icke har något särskildt för sig uppfördt anslag, samt särskildt befäl som har till åliggande att vara dess målsman och egna sina krafter åt dess utbildning. Kungsholms fästning står, hvad fortifikationsbehofven angår, under Landtförsvarsdepartementet, men åter, hvad angår bestyckning och bemanning, under Sjöförsvarsdepartementet, som skall lemna befäl och bemanning åt nämnda fästning. Detta gör, att det är ytterligare behöfligt att snart få en stadgad organisation för fästningsartilleriet, ty det har ofta blifvit påpekadt, att flottans befäls- och underbefälspersonal är högst fåtalig för skötande blott och bart af den materiel den egentligen har sig anförtrodd, och den blir det naturligtvis i ännu högre grad om anspråk framställas att den skall få bemanna Kungsholms fästning. Om man endast tager i beräkning de allra nödvändigaste förhandsmännen vid kanonerna på Kungsholmen och Hästholmen, så uppgå de till ett antal af 290 man och enligt förslagsberäkningen skulle som befäl erfordras, förutom två regementsofficerare, 18 löjtnanter och 30 underofficerare. Häraf följer, att, om en sådan styrka af flottans befäl och särskildt utbildade manskap under krigstid behöfver anlitas för fästningarnes behof, så skulle flottans verksamhet i krigstid så godt som förlamas.

Då jag, med anledning af den långt framskridna tiden, icke vill upptaga Kammarens tid med något långt anförande, men likväl tror mig hafva påpekat, att ett fästningsartilleri liksom i andra länder, bör äfven hos oss friställas från det öfriga land- och sjöartilleriet, och då jag såsom skäl härför har anfört såväl att fästningsartilleriet har en olika uppgift, som att det i afseende på skötandet af både kanoner och lavettage erfordrar en olika utbildning, samt då slutligen behofvet måste förr eller senare tillgodoses, tror jag, att det vore skäl att nu antaga Stats-Utskottets förslag sådant som det föreligger och bifalla Kongl. Maj:ts proposition i detta hänseende, öfvertygad som jag är att frågan, äfven om den nu skulle falla, måste återkomma vid en blifvande riksdag. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Key: Det har varit med en viss tvekan, som man mottagit denna hemställan från Kongl. Maj:t. Det är nemligen icke så lång tid tillbaka att ju icke de fleste af oss — många åtminstone — torde minnas, huru det förhållit sig med flottans personal. Den har varit sammanslagen, den har varit skild och den har blifvit sammanslagen igen. Man skulle möjligen äfven nu kunna tänka sig, att, då nu är

Angående organisation af ett fästnings-artilleri. (Forts.)

afsedt att, genom artilleriets skiljande i två delar, åstadkomma en tillökning i befälets antal, man deremot framdeles, och i samma syfte, åter skall vilja slå i hop det, på samma sätt som skett med flottan. Det kan åtminstone vara tänkbart, att man då skall åberopa flottan såsom ett prejudikat för ifrågavarande ärende. Men dessutom har för vår tvekan funnits ett bättre och kraftigare skäl, det nemligen att man genom bifall till förslaget äfven skulle gifva på hand ett bifall till framdeles ifrågakommande ännu större och mer omfattande omorganisations-förslag, ty i bilagan 3 a. pag. 21 uti statsverkspropositionen säger Herr Chefen för Landtförsvarsdepartementet, sedan han redogjort för huru man tänkt sig, att denna omorganisation skulle ske: "vid sådant förhållande erbjuder sig sjelfmant att, såsom af Generalfälttygmästaren skett, sammanbinda till en frågorna om fästnings- och positionsartilleriet", och tillägger Herr Statsrådet: "tidsomständigheterna äro emellertid sådana, att de ej lemna utrymme för påbörjande af nya organisatoriska arbeten af större omfattning." Ja, konjunkturerna äro dåliga och derföre lemna de icke "*utrymme*» att komma fram med ett större organisationsförslag än nu framstälts; men säger Herr Statsrådet vidare på sidan 22: "I det jag derför anser mig böra tillstyrka Kongl. Maj:t att till lägligare tider uppskjuta positionsartilleriets organisation, finner jag frågan om fästningsartilleriet äfven under nuvarande förhållanden ej synnerligen svårlöst, om man inskränker sig till det minsta, hvarmed ändamålet kan ses till godo." Häraf följer alldeles påtagligt, att, om man nu skulle bevilja hvad som begäres till fästningsartilleriet, så har man äfven indirekt bifallit organisationen af positionsartilleriet, och således har förevarande fråga egenskapen att i sig innebära en större organisation, än den som nu är föremål för Kammarens pröfning. Det har varit denna tvekan, som föranledt reservanterna att se tiden an, då man ju icke kan fritaga sig från den öfvertygelsen, att Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet haft alldeles rätt i sitt påstående, att omständigheterna äro sådana, att de ej lemna utrymme för påbörjande af nya organisatoriska arbeten af större omfattning.

Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Rosensvärd: Hvad till en början beträffar den antydan, att meningen vore att först bilda ett fästningsartilleri och sedan slå ihop detta med fältartilleriet, ber jag att den får stå för den värde talarens egen räkning. Jag har åtminstone icke hört en sådan tanke framställas eller haft aning om, att den kunde hysas förr än nu. Hvad åter den andra delen af frågan angår, förvånar det mig att nu en sådan vigt lägges på de allmänna resonnement, som Chefen för Landtförsvarsdepartementet låtit inflyta i statsrådsprotokollet, då nyss till och med de *motiv*, som lågo till grund för Kongl. Maj:ts proposition vid 1875 års riksdag angående Vermlands fältjägarecorps, underkändes all betydenhet. Det fägnar mig emellertid, att nämnde yttrande tillvunnit sig så stor uppmärksamhet. Dock ber jag att få fästa uppmärksamhet på denna antydan, att om man nu antoge hvad Kongl.

Angående organisation af ett fästningsartilleri. (Forts.)

Maj:t föreslagit i afseende på bildandet af ett fästningsartilleri, — och antagandet deraf, om det sker, sker förmodligen derföre att man funnit detta förslag väl grundadt och lätt att utföra — så skulle det betyda, att man på samma gång gåfve på hand, att man äfven i en framtid ville lemna bifall till bildande af ett positionsartilleri. Detta kan jag verkligen icke inse; ty om tidsförhållandena blefve sådana, att Kongl. Maj:t skulle finna skäl att för Riksdagen framlägga förslag till bildande af ett positionsartilleri, lär väl denna sak komma att pröfvas oberoende af hvad som nu i fråga om fästningsartilleriet kan blifva antaget. Jag förmodar nemligen, att då kommer i betraktande *först*, huruvida Riksdagen anser ett positionsartilleri, det vill säga en särskild personal för detta slags artilleri, behöfvas, och *för det andra*, huruvida förslaget är godt i och för sig. Det är naturligtvis mycket lätt att finna skäl för ett afslag, om man söker dem på sätt den siste talaren gjort, eller i sådana förhållanden som möjligen i en framtid komma att inträffa, men som alldeles icke nu äro föremål för pröfning.

Jag hoppas, att Riksdagen i denna del behagade bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Leijonhufvud: När man läser de motiv, som blifvit uppstälda såsom skäl till afslag å Kongl. Maj:t proposition i denna punkt, så finner man tydligt, att majoriteten i denna Kammare och dess representanter i Utskottet hafva för sig uppstält den taktik att säga nej till likt och olikt, för att på så sätt framtvinga en arméorganisation, som kan dem behaga. Jag kan för min del icke annat än beklaga att en del af representationen är nog stark att kunna på detta sätt säga nej till hvarje nytt förslag, äfven då man icke är i stånd att derför lägga några skäl. Hvad nu här är i fråga, gäller jemförelsevis en ganska ringa sak, som icke borde väcka några som helst betänkligheter, så mycket mindre som hvad nu föreslås ganska väl kunde passa in på, hvad de "102" förut med afseende på vårt försvarsväsende föreslagit.

Vårt behof af ett befästningsartilleri är verkligen mycket känbart. Det är nemligen icke möjligt att använda vårt i och för sig ganska fåtaliga fältartilleri till fästningarnes artilleribehof. Kongl. Maj:t har för frågans utredning tillsatt en komité, deri äfven jag haft äran att vara ledamot, för att undersöka, hvad som erfordrades för att försätta våra gränsfästningars artilleri vid Kungsholmen och Vaxholm i försvarsgilt skick. Detta är äfven i sanning en sak, som bör betänkas genast, ty det är för sent att tänka derpå i sista minuten. Bland de behof, som i detta afseende förekomma, framstår det af en artilleripersonal vid dessa fästningar både vid Vaxholm och Kungsholmen såsom ganska trängande. Vid Kungsholmen är det ålagdt flottans manskap att omhänderhafva fästningens bevakning, men de enklaste beräkningar utvisa, att i händelse af krig detta manskap blefve, för så vidt man skulle kunna skicka flottans fartyg till sjös, urståndsatt att der vidare tjenstgöra. Vid Vaxholm är det nuvarande fästningsartillerimanskapet otillräckligt i alla händelser och något reservartilleri finnes icke.

Angående organisation af ett fästnings-artilleri. (Forts.)

Jag kan således icke finna annat än, att Kongl. Maj:ts här framstälda nådiga proposition varit ganska välbetänkt. Då kostnaden derför är ganska liten och saken icke eger något sammanhang med den arméorganisation, som föresväfvar majoriteten i denna Kammare, så tycker jag att förslaget väl kunde förtjena bifall och anhåller jag alltså derom.

Herr Carl Ifvarsson: Jag tror det icke vara lämpligt eller passande att vid hvarje punkt upprepa skälet för Utskottets utlåtanden, då motiven äro angifna. Här hafva äfven reservanterna afgifvit motiv för sin reservation. Att man icke för närvarande vill lappa på det gamla försvarsväsendet, är den genomgående tanken deri, och jag tror, att man derför har dess mera skäl, då man ju ser, att vid hvarje sådan åtgärd dock någon tillökning i utgifterna uppstår. Väl har det blifvit anfördt till statsrådsprotokollet, att det möjligen skulle kunna uppkomma en besparing, men derför har man alls icke någon säkerhet. Det äskas här i alla fall 37,503 kronors ökning i artillerianslaget för genomförandet af denna organisation, och om det genom denna organisation skulle kunna uppstå någon besparing, så vet jag icke, hvarför man skulle hafva ifrågasatt beviljandet af ett nytt anslag. Genom indragning af landsortskommenderingarne skulle en sådan besparing, säger man, uppkomma, men man har likväl ingen garanti för att detta kommer att ega rum. Vi hafva ett ganska färskt exempel, huru det gått till i Karlskrona. Vid marinregementets indragning derstädes medgaf Riksdagen, att Kongl. Maj:t skulle ega att till garnisonskommendering i nämnda stad använda hvad som kunde besparas i mån som regementet blefve indraget. I början voro besparingarna endast obetydliga, och man fästade ej något afseende vid dem. Men fastän beloppet sedermera blef allt större, har likväl ifrågasatts att använda det till garnisonskommenderingen. Derjemte har ock, utan Riksdagens medgifvande, inrättats en poliscorps, och båtsmanskommenderingen har i stället för att minskas blifvit större än förut. Med ett sådant exempel i minne kan man väl icke hysa något synnerligt förtroende till de förespeglingar om besparingar som göras. Hvad för öfrigt denna sak beträffar, så torde Kongl. Maj:t vara oförhindrad att i afseende å fästningskompaniernas organisation vidtaga de förändringar, som må finnas lämpliga och med redan beviljade anslag kunna genomföras.

Under alla dessa förhållanden torde icke vara annat att göra, än att afslå Kongl. Maj:ts proposition i denna del, hvarföre och på de i reservationen i öfrigt framstälda skäl jag förenar mig med dem, som yrkat afslag å den Kongl. propositionen.

Herr C. A. Larsson: Jag vill endast med några ord söka lugna den talare på stockholmsbänken, som förmenade att det vore i afsigt att framtvinga en arméorganisation, som jag och mina liktänkande kamrater hafva motsatt oss en del framställningar å föreliggande hufvudtitel. Detta är verkligen icke förhållandet. Vi hafva nemligen haft en annan och högre synpunkt, som tvingat oss att göra allt hvad

Angående organisation af ett fästnings-artilleri. (Forts.)

vi kunnat för att söka hämma den stora tillväxten på denna fjerde hufvudtitel. Ty om vi kasta blicken tillbaka på de senaste åren och erinra oss alla de millioner, som på denna hufvudtitel blifvit bortslösade, skola vi finna att, om vi ännu en mansålder fortfara på denna bana, skola vi snart icke mera hafva något att försvara. Af denna anledning hafva vi motverkat ifrågavarande och andra framställningar, för att, som sagdt, icke militärlyxen må bringa landet derhän, att snart intet finnes att försvara. Således bör man icke tillvita oss vår sparsamhet, då denna har ett så vackert syfte som att mota dylika tilltag, som vid hvarje riksdag ånyo förekomma, och det är på dessa grunder jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Gasslander: Det var ett yttrande af representanten på hallandsbänken, som föranledde mig att begära ordet. Han förklarade nemligen, att man genom marinregementets indragning påräknat besparingar, hvilka emellertid uteblifvit, derigenom att man utan Riksdagens hörande i stället upprättat en poliscorps i Karlskrona. Jag vill i detta afseende upplysa den ärade talaren, att inrättandet af varfspolisen i nämnda stad icke eger ringaste sammanhang med marinregementets indragning. Hvad åter angår frågan, huruvida indragningen af berörda regemente tillskyndat statsverket några besparingar eller icke, så inhemtar Kammaren ganska fullständiga upplysningar härom uti den punkt, som kommer att föredragas efter den nu föreliggande. Det framgår nemligen der, att marinregementets anslag år 1872 uppgick till 248,228 kronor 42 öre, äfvensom att anslaget från och med år 1874 varit nedsatt till 200,000 kronor; och detta är ju en besparing. Slutligen visar det sig, att Utskottet hemstält, att ifrågavarande anslag må hädanefter ytterligare nedsättas till 165,000 kronor och jag kan således på intet sätt finna att det exempel, som den näst föregående talaren framhöll, i ringaste mån bidrager att styrka den åsigt, för hvilken han förde talan.

Friherre Leijonhufvud: Endast några ord till Herr Carl Anders Larsson. Han beklagade att man missförstått den egentliga meningen med reservationen och upplyste att reservanternas sträfvan går derpå ut att hämma militärlyxen i vårt land, som skulle stigit till den grad att det snart icke funnes någonting qvar att försvara. Huruvida artilleristerna, som betjena kanonerna, äro en lyxartikel — det må den värde talaren för sin del afgöra efter behag; för mig är det alldeles klart, att de äro nödvändiga i en arméorganisation. Det är en ledsam sanning att, om vi jemföra vårt militärväsende såväl till personal som materiel med våra grannars, vi stå betydligt efter dem; ja, vi stå nu i förhållande till dem ännu längre tillbaka än för 30 år sedan. Här i landet är under tiden visserligen *något* gjordt, men *derute* har allt hvad som rörer militärväsendet gått så oerhördt framåt, att vårt försvar relativt till grannländernas för närvarande, som sagdt, är ojemförligt mycket sämre lottadt än det var för 30 år sedan. De, som hafva följt med reformerna på detta område, kunna vitsorda att förhållandet verkligen är sådant.

Angående organisation af ett fästnings-artilleri. (Forts.)

Slutligen vill jag med anledning af den värde talarens klagan, att vi snart ej hafva något qvar i vårt land att försvara, erinra honom om ett yttrande af Herr Statministern vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag angående lagen om allmän värnpligt. Herr Statsministern sade nemligen att, om det ställes så oklokt att vi helt och hållet måste uppgifva att försvara oss, "så lära vi väl blifva underkastade ett värre tryck än af indelningsverk och grundskatter."

Grefve Björnstjerna: Det är svårt ibland att följa Herrar reservanters tankegång. Med afseende å föreliggande ärende anföra de följande:

"Visserligen skulle fästningsartilleriets organisation, sådan den nu är föreslagen, icke kräfva större direkt anslagsförhöjning än 37,503 kronor, men denna organisation skulle äfven taga i anspråk de medel, som äro afsedda för reservartilleriet, och skulle dymedelst leda till inskränkning i fältartilleriets styrka."

Ser jag nu efter hvari denna inskränkning består, så befinnes den utgöras af 10 konstaplar. Månne detta kan med något skäl kallas en inskränkning i fältartilleriets styrka, när man i stället för dessa 10 konstaplar uppsätter en ny fulltalig artilleritrupp, särskildt afsedd att betjena våra fästningar. Ett sådant argument synes mig vara alldeles ohållbart.

Man har här ofta hört talas om att kommenderingarne vid indelta armén till garnisonstjenst i fästningar äro ett stort onus för rotehållarne. Man har velat inregistrera detsamma bland indelningsverkets största lyten. Nu vill Kongl. Maj:t befria rotehållarne från all kommendering till Vaxholm genom att der uppsätta en särskild trupp, mera lämplig för denna tjenstgöring än våra indelta soldater kunna vara det, men nu äro Herrar reservanter i Stats-Utskottet likväl icke nöjda. Den föreslagna åtgärden duger ej, säga de, vi vilja hafva qvar kommenderingarne vid indelta armén. I sanning ett uppträdande, hvaröfver jag anser mig berättigad att förvånas.

Reservanterna framhålla äfven att den föreslagna åtgärden är förenad med en direkt anslagsförhöjning af 37,503 kronor, men glömma att förändringen, då den hinner genomföras, medför en besparing af 44,879 kronor, motsvarande den årliga kostnaden i medeltal för fästningskommenderingarne ur indelta armén. Det blir ju då slutligen tvärtom en besparing af 7,000 kronor. Förr än den nya truppen blifvit organiserad kan dock Kongl. Maj:t ej afsäga sig de medel, som äro afsedda att betäcka kostnaderna för de nuvarande indelta kommenderingarne. Detta är solklart.

Det synes verkligen hardt nära omöjligt att hitta på ett sätt att tillfredsställa en del bland herrarne i Stats-Utskottet. Hvad Herr Carl Anders Larsson beträffar, har en annan talare på stockholmsbänken redan tillräckligt besvarat hans anförande.

Jag kan ej tro annat än att Kammaren i denna sak skall lemna sitt bifall till hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Angående organisation af ett fästnings-artilleri. (Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Det exempel jag anförde från Karlskrona var endast afsedt att visa det besparingar, hvilka på förhand utlofvas, sällan komma till stånd. Hvad i öfrigt beträffar förhållandena i Karlskrona, så blir det tillräckligt tillfälle att derom samtala, när 5:te hufvudtiteln kommer för.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de derunder gjorda yrkandena gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall i stället till reservanternas förslag; och fann Herr Talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition, lydande sålunda:

"Den, som, med afslag å Stats-Utskottets i 10:de punkten af dess Utlåtande N:o 8 gjorda hemställan, bifaller Herrar E. Keys, Liss Olof Larssons m. fl.s vid punkten fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren godkänt Stats-Utskottets förevarande hemställan."

Röstsedlarne sammanräknades och visade 104 ja mot 58 nej; hvadan Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Som tiden redan långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen af Stats-Utskottets föreliggande Utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $^1/_4$ 4 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Stockholm, Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag, 1880.